„ICHUD"

№ 12 (16) LISTOPAD 1946 נאָוועמבער–חשון תש"ז

פרייז 5 זל.

איחוד

ציוניסטיש־דעמאקראטישער ארגאן

עס גייט וועגן גורל פון יידישן פאָלק

מאַקסימיליאַן טאוכנער

מיר מאַכן דערפון לגמרי נישט קיין סוד. מיר לעבן איבער א שווערן פעריאָד פון אונזער באַפרייונגס־קאַמף פאַר אַ ידיש ארץ־ישראל. ער איז נאָך שווערער, ווייל אויף אזעלכע אומגעהויערע שוועריקייטן האָבן מיר זיך נישט גע־ריכט, און אַלענפאַלס נישט אין אַזאַ מדרגה. מיר האָבן זיך נישט געריכט, אַז נאָך די יאָרן פון טויט, שוידער און גוואַלט וועט דער וועג צו פרייהייט און לעבן מוזן פירן אויפסניי דורך נע ונד, פיין און הונגער. דורך די פאַרפילפאַכטע שנאה צו יידן און שיסערייען פון פאַרבאַרגעניש. דורך לאַגערן און שמוגלעניש דורך גרענעצן.

אין די ערגסטע צייטן האָבן מיר געהאַט אַ גלויבן. מיר האָבן געגלויבט, אַז מיר וועלן איבערדויערן. מיר האָבן געגלויבט אין סובסטאַנציאַנעלן גוטס פון מענטש און וועלט אין יושר און מאַראַליטעט נישט פון אַ וואָלפן־סטאַדע, צי פון אַ שבט מענטשנפרעסער, נאָר פון ציוויליזירטע געזעלשאַפטן מיט פאַרשטענדעניש, וואָס נאָך די יאָרן פון דער שרעקלעכסטער ירידה פון דער מענטשהייט, זייענען זיי דעצידירט צו קעמפן פאַר דער ווידעראויפלעבונג פון דער גרויסקייט און כבוד פון מענטשלעכן מין.

אויב מיר האָבן פאַר עפּעס מורא געהאַט, אויב די ביינע פאַרגעפילן האָבן אונז געפייניקט אין יענע פינצטערע „צייטן פון פאַראַכטונג", ווען דער אומפאַרבעסערלעכער מענטשלעכער געדאַנק איז טראָץ דער לאָגיק פאַרלאָפן פאַרויס, קאַנסטרואירנדיק מכל המינים מעגלעכע און צוגעטראַכטע סיטואַציעס, — אויב מיר האָבן מורא געהאַט, איז עס נאָר פאַר דעם, אַז אין דעם פיזיש אויסגעדויערטן ידישן פאָלק וועט אויסגעלאָשן ווערן די נאַציאָנאַלע נשמה, אַז אונטער דער השפעה פון די פיל אוממענטשלעכע לײדן וועט אין אונז פאַרלאָשן ווערן דער ווילן צו אַ נאַציאָנאַלן לעבן, אַז מיר וועלן זיך אונטערגעבן און דעם קאַמף פאַרן לעבן פון פאָלק וועלן מיר פאַרשפּילן.

אַ ריי סימפּטאָמען גלייך נאָך דער באַפרייאונג האָט געזאָלט די דאָזיקע מורא באַשטעטיקן. די צום לעבן אומגעקערטע פאַרמשפּטע, וועלכע האָבן הינטער די קראַטעס, לאַנגע פינצטערע יאָרן געטרוימט נישט וועגן עפּעס אַנדערש ווי נאָר וועגן פרייהייט, האָבן נישט באַוויזן אַפילו אַן אָטעם צו טאָן מיט דער פולער ברוסט די פרייע לופט, און שוין זייענען זיי אַריינגעפאַלן אין אַפּאַטיע, אומעט און פולשטענדיקער גלייכגילטיקייט. עס האָט זיך געדאַכט, אַז זיי האָבן שוין אויף אייביק פאַרלוירן די פעאיקייט צו פרייען זיך, צו אָטעמען מיט פרייער לופט, צו גיין נישט איינגעהויקערטערהייט, עס האָבן זיי נישט אינטערעסירט קיין מענטשן, קיין באַקאַנטע, די היימישע שטאָט, צייטונגען, ראַדיאָ, די וועלט. זיי האָבן זיך געדושעט.

אָבער דער דאָזיקער דראָענדיקער פעריאָד האָט צום גליק נישט לאַנג געדויערט. די פאַרבליבענע רעשטלעך זיינען ווידער געוואָרן מענטשן, האָבן זיך אומגעקערט צום לעבן, צו דער וועלט. זיי האָבן געהאַט אַ רעכט צו מיינען, אַז נאָכן ענדגילטיקן צעברעכן דעם רעזשים פון גוואַלט און שלעכטס וועט שוין קיין זאַך נישט זיין קיין מניעה, אַז דאָס יידישע פאָלק, דאָס פאָלק פון מערטירער, זאָל קאָנען לסוף דערגרייכן באַדינגונגען פון אַ נאָרמאַלן פאָלקסלעבן.

דער אינסטינקט און פאַרשטאַנד פון די יידן זיינען געווען אייניק לגבי דעם, אַז אַזעלכע באַדינגונגען וועט דאָס יידישע פאָלק דערגרייכן נאָר אין דעם אייגענעם יידישן פאַטערלאַנד, אין ארץ־ישראל. ווייל מ׳האָט נישט גדאַרפט האָבן קיין צו טיפע געדאַנקלעכע אויספירן, כדי צו פאַרשטיין, אַז צום ערגסטן איז אַרויס פון דער מלחמה דאָס יידישע פאָלק, טאַקע אַלס רעזולטאַט פון זיין היימלאָזיקייט, אַלס רעזולטאַט פון זיין מלוכהלאָז לעבן. די לײדן פון אַנדערע פעלקער, גרויסע ,אגב, קאָנען נישט פאַרגליכן ווערן מיט אונזער מערטירעריי, מיט אונזער גרעסטער אין דער געשיכטע טראַגעדיע. באַלד אין די ערשטע טעג פון דער דייטשער הערשאַפט האָבן מיר דערזעען די גאַנצע נאַקעטע נויט פונם מלוכהלאָזן פאָלק, די נויט, וואָס איז ביזאַהער מאַסקירט געווען מיטן פוסטן גלאַנץ פון דער רייכקייט פון די יידישע פאַרמעגלעכע קרייזן, פון די ידישע איינפלוסן אין דער וועלט, פון דער פעאיקייט זיך איינצואָרדענען אויפן גאַנצן ערדקיילעך. וויפיל יידן גופא האָבן זיך ביזאַהער געלאָזט פאַרבלענדן פון דאָזיקן פוסטן גלאַנץ, נישט רעדנדיק שוין וועגן נישט־יידן, פאַר וועלכע די אַנאָנימע יידישע מאַכט איז געווען אַ רעאַלע און אָרגאַניזירטע שפּונג. אין די ערשטע טעג פון דער דייטשער הערשאַפט זיינען אין שטויב פאַנאַנדערגעפלויגן די יידישע סאָלידאַריטעט, עשירות, אָרגאַניזירטע פעאיקייט, השפעות און באַדייטונג, מיר זיינען געוואָרן אַ צעשראָקענע, דעזאָריענטירטע מאַסע פון אומגליקלעכע מענטשן, אַ מיטאַמאָל צונויפגעשמאָלצענע אין איין גאַנצעס.

איבער דער דאָזיקער מאַסע איז דראָענדיק געהאָנגען דער בשותפותדיקער גורל.

דער אינסטינקט און פאַרשטאַנד פון די יידן זיינען אייניק לגבי דעם, אַז דעם דאָזיקן גורל וואָלטן מיר געקאָנט אויסמיידן, ווען מיר וואָלטן נישט געווען קיין „איינפלוסרייכע" בירגער פון דער וועלט, נאָר אַ פאָלק, באַדאַי אַ שוואַכס, אָבער אַ מלוכהדיק אָרגאַניזירטס.

דאָס איז איינס. דאָס איז אַ לעקציע פון די גרויסע היסטאָרישע געשעענישן. והשנית איז עס אַ לעקציע פונם געביט פון דער וויסנשאַפט וועגן מענטש. גענויער גערעדט: וועגן דער מענטשלעכער נשמה. וועגן דער נישט־אויסגעפאָרשטער נשמה פון מענטש, אין וועלכן טראָץ דער שטים פון לאָגיק און האַרץ, ווערט ווידער אויפגעלעבט די חיה, אין דער צייט, ווען די וועלט האָט מיט אַ געפיל פון פאַרלייכטערונג באַוויזן די מענטשלעכע בעסטיע צו צוימען. עס ווערט אויפגעלעבט די שנאה פון מענטש צו מענטש. אַזאַ שטאַרקע שנאה, אַז זי רופט אַזש אַריוס מערדערייען, דעם אַנטיסעמיטיזם פון דער נאָך־היטלעריסטישער עפּאָכע. צי קאָן דען זיין עפּעס מער טראַגישער און טרויעריקער פאַר אונז יידן, וועלכע האָבן איבערגעלעבט דעם היטלער־פעריאָד?

און די דאָזיקע דורכבליצונגען פון אמת און באַוווסטזיין האָבן גורם געווען, אַז יידן האָבן צאָלרייך גענומען אַרויפגיין אויף דעם וועג, איבער וועלכן עס זיינען געגאַנגען און גייען אַלע פעלקער פון דער וועלט. אויפן וועג פון קאַמף פאַר אַ זעלבשטענדיקן נאַציאָנאַלן קיום אין אַן אייגענעם יידישן פאַטערלאַנד.

אויף דעם דאָזיקן וועג שטויסן מיר זיך פונדעסטוועגן אָן אויף אומגעהויערע שטערונגען. טראָץ אונזערע האָפענונגען, טראָץ די אוממענטשלעכע לײדן, טראָץ די גרונט־פרינציפּן פון הומאַניטאַריזם. דאָס איז ווייטיקלעך. מיר וועלן פונדעסטוועגן באַווייזן דאָס צו פאַרשטיין. ווייטיקלעך און אומפאַרשטענדלעך איז אָבער דאָס, וואָס מיר שטויסן זיך אָן אויף מניעות אויך מצד יידן.

לאָמיר זיך צוקוקן צו די דאָזיקע שטערונגען, וואָס זיינען גורם, אַז אונזער מצב איז היינט נאָך אַלץ אַזאַ שווערער. לאָמיר זיי אַנאַליזירן.

מיר שטייען אין קאַמף מיטן ענגלישן אימפּעריאַליזם, פאַר וועלכן ארץ־ישראל ווערט אין רעזולטאַט פון די געשעענישן אויף אַנדערע געביטן אַ שליסל־פּאַזיציע. דער וואַך־פּאָסטן פון סועץ. ענגלאַנד האָט נישט געשטעלט אויף די אַראַבער, ווי אַנדערע מיינען, צוקוקנדיק זיך צו איר אין קאַמף מיט די יידן. זי האָט נישט קיין קאָנסעקווענטע פּראָ־אָדער אַנטי־יידישע פּאָליטישע ליניע ווי זי האָט אויך נישט קיין פּראָ־ אָדער אַנטי־ אַראַבישע ליניע. די בריטישע טאַקטיק איז אַ פאַראַנדערלעכע, ווי פאַראַנדערלעך עס איז יעטוועדע טאַקטיק. די בריטישע סטראַטעגיע איז פונדעסטוועגן אומפאַראַנדערלעך. די דאָזיקע סטראַטעגיע הייסט איר טאָן אַלצדינג, נישט איבערצוקלייבן אין די מיטלען, נישט צו רעכענען זיך מיט קיינעם און מיט גאָרנישט, אַבי נאָר גרויס־בריטאַניע זאָל קאָנען געניסן וואָס לענגער פון די צעזייעטע איבער דער וועלט רייכטימער, וואָס בילדן נישט איר אייגנטום. גרויס־בריטאַניע גיט זיך אָפּ אַ חשבון, אַז עס קומען אויף אין דער וועלט צייטן, וועלכע ברויזן קענען אַזאַ מין אימפּעריאַלע סיסטעמען. זי וויל פונדעסטוועגן פרייוויליק נישט רעזיגנירן פון די ביזאיצטיקע נוצן. זי וויל ציען ביז דער לעצטער רגע, אַזש ביז וואַנען זי וועט באמת געצוואונגען זיין פון זיי צו רעזיגנירן. און דערפאַר רעכנט זי אויס אויף אָפּשלעפּן. און זי שטעלט אויס אויף די דיסאָנאַנסן צווישן אַראַבער און יידן. און דערפאַר האָט גרויס־בריטאַניע געוואָרפן דאָס פאַטאַלע וואָרט: צעטיילונג, אָפּגעבנדיק זיך אַ חשבון, אַז מיט דעם דאָזיקן לאָזונג האָט זי צעטיילט סיי די יידן, און סיי די אַראַבער, אין זייערע אייגענע לאַגערן. ריכטן זיך אויף אַן ענדערונג פון דער ענגלישער פּאָליטיק אונטער דער ווירקונג פון דער ענדערונג פון דער ענגלישער רעגירונג, הייסט פולשטענדיק באַקענען זיך מיטן סיסטעם און מעטאָדן פון בריטישן אימפּעריאַליזם. מ׳דאַרף, הייסט עס, קודם כל רעכענען אויף די אייגענע כוחות. אויף די כוחות דערפון, וואָס מיר האָבן באַוויזן צו שאַפן אין ארץ־ישראל. מען דאַרף זוכן אַ פּלאַטפאָרם צו פאַרשטענדיקן זיך מיט די אַראַבער, מיט וועלכע עס פאַרייניקט אונז דער בשותפותדיקער ציל, פּטור צו ווערן פון דער בריטישער „אַפּוטרופּסות". מען דאַרף געווינען די סימפּאַטיע פון אַנדערע מלוכות, וועלכע שפּירן אויך נישט נאָך מיט צופרידנקייט די השפעות פון דער בריטישער אימפּעריע. מ׳דאַרף סוף־כל־סוף פאָדערן קאַטעגאָריש פון די פאַראייניקטע נאַציעס צו ליקווידירן דעם מצב פון היימלאָזיקייט פון אַ פאָלק, וואָס איז אין דער דאָזיקער מלחמה אַממערסטן אָנגעגריפן געוואָרן.

צי גייט אונזער ציוניסטישע פּאָליטיק אין דער דאָזיקער ריכטונג? זי קאָן אַלנפאַלס נישט זיין זעלבסטמערדעריש, און אין איר פּרינציפּיעלער טאַקטיק טאָר זי נישט האַנדלען אונטער דער ווירקונג פונם באַוווסטזיין, אַז טויזנטער היימלאָזע יידן וואַרטן אויף באַלדיקער רעטונג. מיר האָבן אַזוי פיל אויסגעהאַלטן, מוזן מיר זיך נאָך ווייטער אָנשטרענגען, כדי זיך נישט אונטערצוגעבן אינם לעצטן עטאַפּ. מיר מוזן קאַטעגאָריש אָפּוואַרפן יעדן פאַרשלאָג אָנטיילצונעמען אין וועלכער עס איז קאָנפערענץ וואָס איז אָרגאַניזירט אונטער דער אויסשליסלעכער עגידע פון ענגלאַנד. ווייל מיר פירן אַן אייגנטימלעכע מלחמה. יעדער פּשרהדיקער שריט פון אונזער זייט אין איצטיקן מאָמענט, איז אַ מפּלה. מיר מוזן זיך אָבער ענערגיש באַמיען, אַז אונזער זאַך זאָל געשטעלט ווערן אויפן סדר־היום פון דער אָרגאַניזאַציע פון די פאַראייניקטע פעלקער.

די פריינטלעכע דערקלערונג פון טרומען גיט אַ גרונט צו דער מיינונג, אַז רעכענען קאָנען מיר אויף אַמעריקעס אונטערשטיצונג אַפילו טראָץ די בריטישע אינטערעסן.

מיר מוזן זיך אינעווייניק שטאַרקן, שליסן די רייען און נישט צעברעקלען זיך אין פּאַרטיקולערע פּאָליטישע אַקציעס. נאָר אַ שטאַרקע נאַציאָנאַלע קאָאַליציע קאָן זיין פאַר אונז אין די דאָזיקע שווערע צייטן אַ שוץ־פּאַנצער אָבער גלייכצייטיק אויך אַ טאַראַן, וואָס איז בכוח צו צעברעכן די צוימען אויף אונזער באַפרייאונגס־וועג.

און איצטער עטלעכע ווערטער וועגן אונזערע אינערלעך ־ יידישע שוועריקייטן. נישט אַלע יידן טראַכטן מיט ציוניסטישע קאַטעגאָר־

(סוף אויף זייט 2)

לאַנד־קאָנפערענץ פון „איחוד"

דעם 9־טן און 10־טן נאָוועמבער קומט פאָר אין ווראָצלאַוו אַ לאַנד־צוזאַמענפאָר פון „איחוד" אין פוילן.

אין דעם צוזאַמענפאָר וועלן זיך באַטייליקן איבער 250 דעלעגאַטן פון אַלע סניפים און קבוצי־הכשרה אין פוילן.

דעם חודש קומט פאָר דער ערשטער לאַנד־צוזאַמענפאָר פון „איחוד" אין פוילן, קרוב 250 דעלעגאַטן פון אַלע עקן פוילן וועלן זיך צוזאַמענקומען געמיינזאַם זיך צו באַראַטן איבער די וויכטיקסטע פּראָבלעמען, וואָס שטייען היינט צו טאָג פאַר דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פוילן. די ערשטע פּאַרטיי־קאָנפערענץ — די העכסטע אינסטאַנץ פון דער באַוועגונג — וואָס וועט פירן אירע באַראַטונגען אין די היינטיקע היסטאָרישע טעג פאַרן ציוניזם און יידישן פאָלק, וועט מוזן געבן אַן ענטפער אויף אַ ריי פראַגן און פּראָבלעמען, וואָס מאַטערן דעם יידישן קיבוץ אין פוילן. עס מוז געגעבן ווערן אַ בילד פון דער לאַגע פון ציוניזם אומעטום און ווי ס׳זעט אויס די לאַגע פון ארץ־ישראל־ישוב. ווי זעען אויס די מעגלעכקייטן פון לעגאַלער עליה און ד. גל.

די קאָנפערענץ וועט זיך אַרויסזאָגן וועגן צוזאַמענשטעל פון דער צוקונפטיקער עקזעקוטיווע, וועגן חלוקה־פּלאַן, וועגן כאַראַקטער פון דער אַלגעמיין־ציוניסטישער פּאַרטיי און אויך וועגן איר צוקונפטיקער אַרבעט.

די קאָנפערענץ וועט דאַרפן באַפולמעכטיקן די דעלעגאַטן, וואָס וועלן אינגיכן אָפּפאָרן צו דער אַלוועלטלעכער קאָנפערענץ פון די אַלגעמיין־ציוניסטישע אָרגאַניזאַציעס און צום ציוניסטישן וועלט־קאָנגרעס אַרויסצוטרעטן אין נאָמען פון פּוילישן ציוניזם. די ציוניסטישע וועלט אָרגאַניזאַציע וועט אויך וועלן וויסן דעם אמתן מצב פון יידן אין פוילן.

פון דער דאָזיקער קאָנפערענץ דאַרפן מיר אַרויס נאָך מער געשטאַרקט, געאייניקט און אָרגאַניזירט. און כדי דאָס זאָל געשען דאַרף מען מיט דער גאַנצער ערנסטקייט באַציען זיך צו די ענינים, וואָס זיינען וויכטיק און אַריבערגייען איבער אַלץ, וואָס איז נישט וועזנטלעך און צווייטראַנגיק.

די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע דאָס איז דער באַראָמעטער פון יידישן לעבן אין פוילן. די בליקן פון אַלע יידן אין פוילן זיינען געווענדט צו די באַראַטונגען פון אונזער פּאַרטיי, וואָס דאַרף ברענגען אַ תשובה אויף פראַגן, וואָס מאַטערן יעדן.

מיט ערנסטקייט און זאָרגפולקייט — אַזוי ווי עס פּאַסט פאַר די, וואָס האָבן אויסגעטראָגן די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע אויף זייערע פּלייצעס — וועלן זיך צונויפזאַמלען די ציוניסטישע עסקנים אויף דער לאַנד־קאָנפערענץ. און דעריבער זיינען מיר זיכער, אַז די קאָנפערענץ וועט דעם ציל דערגרייכן.

מ. ד.

עס גייט וועגן גורל פון ייִדישן פאלק

(סוף פון זייט 1)

יעס. דאָס איז באוווסט, עס זיינען פאראן גרופּירונגען, וועלכע באקעמפן דעם ציוניזם. דאָס אַלץ איז דאָך געווען פארשטענדלעך אַמאָל. אַמאָל האָבן מיר זיך אויך צוגעוווינט צו באַטראַכטן אידעאיש־פּאָליטישע פּראָגראַמען פאַר אומבאַרירלעכע קאַנאָנען, נישט אָפּגעבנדיק זיך קיין חשבון, אַז אויך זיי קאָנען און דאַרפן זיך ענדערן, אויב דער ענדערונג פאַלן אונטער די פּאָליטישע סטרוקטור און די פאַרהעלטענישן פון די געזעלשאַפטלעכע כוחות ביי די פעלקער אין דער וועלט. פאַר אונזערע אויגן זיינען אויף דער וועלט אַדורכגעפירט געוואָרן אַסך אַזעלכע גרונטלעכע שינויים, אַז ס'איז באמת לעכערלעך צו האַלטן זיך היינט געצנדינעריש ביי די פאַרמלחמהדיקע מוסטערן. ס'איז דאָך באוווסט, אַז אויך אין אונזער ייִדיש לעבן זיינען אריינגעטראָטן טיפע ענדערונגען. און דערפאַר האָבן מיר געמיינט, אַז ס'איז געקומען די צייט, ווען די ייִדישע נאַציאָנאַל־באַפרייערישע באַוועגונג וועט שוין נישט ווערן באַקעמפט דורך ייִדישע גרופּירונגען, טאַקע אונטער דער ווירקונג פון די דורכבליצונגען פון היסטאָרישע אמת, וועגן וועלכן מיר האָבן פריער גערעדט, און וועלכע האָבן ווי מיט אַ רעפלעקטאָר באוויזן צו באַלויכטן פאַר ייִדן זייער גאַנצע סיטואַציע און פּערספּעקטיוו.

ווייל צוליב וואָס, אייגנטלעך גערעדט, וואָלטן באַדאַרפט באַקעמפן דעם ציוניזם די ייִדישע קאָמוניסטן צי סאָציאַליסטן, וועלכע ווילן נישט זייער קאָמוניזם אָדער סאָציאַליזם רעאַליזירן אינם ייִדישן פּאַלעסטינע, לאָמיר דערלאָזן — הגם ס'איז שווער היינט — דעם געדאַנק, אַז מ'קאָן נאָך אַלץ רעכענען, דאָס מ'קאָן דער ייִדישער זאַך דינען אויף אַן אַנדער אופן און אין אַנדערע געביטן. אַן אַנדערע זאַך איז, אַז די איבערלעבענישן פון ייִדישן פאָלק, די איצטיקע סיטואַציע פון די ייִדן, דער אומבאַגרייפלעכער אין זיין קראַפט נאָכמלחמהדיקער אַנטיסעמיטיזם, די אַנטוויקלונג פון די אַלגעמיין־פּאָליטישע געשעענישן אין דער וועלט און אירע פּערספּעקטיוון — באַגרינדן איצט אויך די ענדערונג פון דער דאָזיקער שטעלונג. אָבער אַלנפאַלס איז נישט צו באַנעמען היינט די דאָגמאַטישע און דאָס נאָך אַלץ טראַדיציאָנעל־אומפריינטלעכע באַציען זיך מצד געוויסע ייִדישע קרייזן אין פּוילן צום ציוניזם, צום ציוניזם, און צו אַלץ, וואָס האָט אַ שייכות מיט ארץ־ישראל. אויף דער גאַנצער וועלט אָבסערווירן מיר היינט דעם וווּקס פון פאַראינטערעסירונג און סימפּאַטיע פאַרן ציוניזם אין די פּראָגרעסיווע ייִדישע ספערן און נישט־ייִדישע. און ביי אונז אין פּוילן האָבן געוויסע ייִדישע קרייזן כסדרדיקע תרעומות צו די ציוניסטן, וואָס דער הויפּט־פּראָבלעם פון זייערע פאַראינטערעסירונגען און טעטיקייט איז נישט די אַרבעט איבערן ווידער־אויפבוי פון פּוילן, אַז זיי זיינען גורם די ייִדישע עמיגראַציע פון פּוילן, אַז זיי באַהאַלטן אויס פון די עמיגרירנדיקע ייִדן דאָס אמתע בילד פון דער סיטואַציע אין אויסלאַנד און אַז. וו. איך לאָז אָן אַ זייט דערווייל די גרונטלאָזיקייט פון די אַלע פאָרוווּרפן. ווייטיקלעך אין דעם איז איינס. וואָס אין די שווערע, אין די שווערסטע — אוודאי נישט רעכענענדיק דעם דייטשישן פּעריאָד — צייטן פאַרן ייִדישן פאָלק, איז דאָס גאַנצע ייִדנטום נישט פעאיק צו פאַראייניקן זיך אַרום דעם מעכטיקסטן און אַממערטסטן רעאַלן, אויב שוין נישט דער איינציקער פּאָסטולאַט פון דער ייִדישער נאַציאָנאַלער פּאָליטיק, דעם פּאָסטולאַט פון אַ זעלבשטענדיקן נאַציאָנאַלן קיום אין ארץ־ישראל. וויפיל שוואַכט אָפּ דאָס פעלן פון אַזאַ שטעלונג דעם פראָנט פון אונזער קאַמף. און געדאַכט וואָלט זיך, אַז אין די מאָמענטן פון גרויסע נאַציאָנאַלע איבערברוכן, דאַרף אַנטשטיין אַ בשותפותדיקער, פאַראייניקטער ייִדישער פראָנט פון לינקס ביז רעכטס, אין נאָמען פון די ייִדישע אינטערעסן פאַרן ווייל און פאַר דעם עתיד פון ייִדישן פאָלק.

איינע נאָך די אַנדערע פאַלן אין דער וועלט פאַרויסזאָגונגען פון נייע מלחמות, אָדער קאַטאַקליזמען. די פעלקער באַמיען זיך צו טאַרפּעסטיקן, כדי גרייט צו זיין צו אַלערליי סיורפּריזן.

און ווער וועט זאָרגן פאַר אונז? מיר וועלן, ווי געוויינלעך, זיין אַליין. די נישט־לאַנגסטיקע פאַרגאַנגענהייט שטייט אונז אַלעמען צו קלאָר פאַר די אויגן. זי דאַרף פאַר אונז זיין אַ התראה און אַן אָנווייזער. לאָמיר זיך לערנען פון דער אייגענער געשיכטע! לאָמיר נישט איבערחזרן די פעלערן, וועלכע קאָנען פאַר אונז גורם זיין אַ נייע קאַטאַסטראָפע. לאָמיר האָבן מוט, זיך מודה זיין צו זיי. עס גייט וועגן גורל פון ייִדישן פאָלק.

מאַקסימיליאַן טויכנער.

מיר זיצן אויף איין בענקל

ש. ראַגאָזשינסקי

מיר וואָלטן זייער געוואָלט, אַז בירגער זאַכאַריאַש און זיינע חברים פון ייִדישן פּ.פּ.ר. זאָלן ענדלעך פאַרשטיין, אַז מיר זיצן נאָר אויף איין בענקל — אויף דעם ייִ ד י ש ן ב ע נ ק ל. אויב אונזערע ייִדישע פּעפּעעראָווצעס וועלן פאַרשטיין דעם דאָזיקן פּשוטן אמת, אַז פאַר אונז ציוניסטן איז נאָר פאַראַן איין־איינציקער, עיקרדיקער אויסגאַנגס־פּונקט — דער ייִ ד י ש ע ר, וואָס דיקטירט די לייזונג פון כל־ערליי פּראָבלעמען פון דער ייִדישער באַפעלקערונג — ערשט דעמלט וועלן מיר געפינען די נעהעריקע שפּראַך צו פאַרשטענדיקונג.

די ייִדישע פּעפּעעראָווצעס אונטערשטיצן, מיר ווילן גלויבן אין זייער אויפריכטיקייט, אונזערע אַלע אַנשטרענגונגען בנוגע עפענען די טויערן פון ארץ־ישראל, זיי באַוואָרענען זיך אָבער גלייכצייטיק זייער שטאַרק, אַז זיי האָבן אַ נעגאַטיווע באַציונג צום געדאַנק, אַז ארץ־ישראל איז בכוח צו לייזן די ייִדן פּראַגע. די ייִדישע פּעפּעעראָווצעס גלויבן וואַרשיינלעך, אַז דאָס לייזן דעם פּראָבלעם פון די פּוילישע ייִדן וועט פאָרקומען אין פּוילן און דערביי, ווי מיר פאַרשטייען, פאַרבינדן זיי זייערע האָפענונגען מיטן ווייטערדיקן איבערבוי פון לעבן אין פּוילן.

מיר, ציוניסטן, האָבן נישט דעם דאָזיקן גלויבן. מיר ווילן דאָס פּראָבלעם פון אונזער נאַציאָנאַלן קיום לייזן אויפן זעלבן אופן, ווי עס ווערט געלייזט דורך אַלע פעלקער אין דער וועלט, דאָס הייסט אויפן וועג פון באַקומען מלוכהשע אומאָפּהענגיקייט פאַר אונז ייִדן.

די שאַרף, וואָס איז געווענדט קעגן אונז שטעלן מיר אַקעגן אונזערע קריטיקער. דאָס זיצן זיי אויף צוויי בענקלעך — אויפן ייִדישן און אויף נאָך אַן אַנדער בענקל. דאָס „אַנדערע בענקל" קאָן זיין פאַרשידן. פאַרן קריג 1939 איז דאָס געווען דער באַקוועמער פאָטעל, וואָס איז געווען פאַרנומען דורך די ייִדישע קאָמבאַטאַנטן, אַגודה־לייט און פאָלקיסטן און וואָס איז געווען אויסגעבעט מיטן ווייכן סאַנאַציע־פּליוש. היינט איז דאָס אַ זייער באַשיידן בענקעלע פון אונזער פאָרמעלער גלייכבאַרעכטיקונג.

די ייִדישע פּעפּעעראָווצעס וועלן געוויס נישט וועלן זיך מיט אונז אַמפּערן וועגן דעם, אַז די ייִדן־פּראַגע אין פּוילן עקזיסטירט שוין נישט מער. ווי ס'ווייסט זיך אַרום ברענגט נאָך נישט דער בלויזער איבערבוי פון דער געזעלשאַפטלעכער אָרדנונג די לייזונג פון דער ייִדן־פּראַגע. נאָך דעם געזעלשאַפטלעכן איבערבוי דאַרף נאָך אויך קומען דער מאָראַלישער איבערבוי פון דער פּוילישער געזעלשאַפט. דאָס איז אַן אַרבעט אויף לאַנגע, לאַנגע יאָרן. אַפּילו נאָך איצט זאַפּט אין זיך איין דאָס פּוילישע קינד אין שול און אין שטוב אַנטיסעמיטישן גיפט. און מיר ייִדן — ציוניסטן האָבן מער נישט בדעה צו וואַרטן. גענוג ייִדיש בלוט האָט זיך שוין געגאָסן ביים אויספּרוון דעם דאָזיקן אופן פון לייזן די ייִדן־פּראַגע. איבעריקנס גלויבן מיר נישט, אַז אויף דעם וועג זאָל זיין מעגלעך צו לייזן דאָס פּראָבלעם פון ייִדישן פ א ל ק. אויף אַזאַ אופן וואָלט מען געקאָנט אין בעסטן פאַל נאָר לייזן דאָס פּראָבלעם פון אינדיווידועלן לעבן און גליק פון איינצעלנע ייִדן. מ י ר צ י ל ן צ ו ל י י ז ן ד י ייִ ד ן ־ פּ ר אַ ג ע.

דעפּ. וואַכאַוויטש פון פּ.פּ.ס., וואָס טרעט אַרויס מיט אַזאַ איפער וועגן אומאָפּהענגיקייט און סאָציאַליזם האָט נאָר אין זינען די אומאָפּהענגיקייט פון פּוילישן פאָלק. פאַר ייִדן איז גענוג, לויט זיין מיינונג, בלויז סאָציאַליזם און דערפאַר איז אַ ציוניסט, וואָס פאָרט אַרויס קיין אויסלאַנד לויט זיין אויפפאַסונג אַ שונא פון פּוילן צוגלייך... מיט נ.ס.ז.

דעם דעפּ. וואַכאַוויטש איז דערלויבט זיך נישט צו קענען אָריענטירן אין ייִדישע ענינים און נישט קענען די ציקן און דערגרייכונגען פון דער ציוניסטישער באַוועגונג (צווישן אנד. אויך אויפן געביט פון איבערבויען דאָס געזעלשאַפטלעכע לעבן), אָבער די ייִדישע פּעפּעעראָווצעס דאַרפן וויסן, אַז אַ ציוניסט, אַפּילו ער זאָל זיין אַ סוחר, פאַרלאָזט נישט פּוילן מחמת אים געפעלט נישט די דעמאָקראַטישע רעגירונג, נאָר דערפאַר, ווייל ער שטרעבט צו אַן אייגענער נאַציאָנאַלער היים.

דער פאַקט, וואָס וואַכאַוויטש האָט געהאַלטן עס פאַר נויטיק גראַד איצט ערב די וואַלן זיך באַנוצן מיטן אויסגעפּרוווטן ייִדישן פערדל באַמיענדיק זיך דערביי אויסצונוצן די אָריענטאַציעלאָזיקייט פון דער פּוילישער געזעלשאַפט אין דער ייִדן־פּראַגע, קאָן בשום אופן נישט דינען צו אַן אָנרעגונג פאַר אַ פּרווו פון אַ „סאָציאַליסטישער" לייזונג פון דער ייִדן־פּראַגע דאָ אויפן אָרט.

וואַכאַוויטש האַלט, אַז די איינטיילונג־ליניע אין אונזער געזעלשאַפט ריכטעט זיך לויט אַ קלאַסן־איינטיילונג און נישט לויט „הוררא־פּאַטריאָטישע סלאָגאַנען. וואָס מיינט דאָס? אַלע פעלקער קאָנען האָבן זייער פאַטערלאַנד און מלוכה, דאָס איז פאַר דעפּ. וואַכאַוויטש אַ פּאַטריאָטיזם. אויב אָבער ייִדן רוקן אַרויס דעם לאָזונג פון אויפבוי פון „זייער" פאַטערלאַנד — דעמלט איז דאָס שוין „הוררא־פּאַטריאָטיזם". אַזאַ „הוררא־פּאַטריאָט" ווערט באַלד לויט דער פּאַרטייקער פאָרמול פון וואַכאַוויטש, אַ ספּעקולאַנט, פאַסקאַזש, וואָס דערוועגט זיך פאַרמעגנס און — אַ ייִד אַ ציוניסט. פאַרוואָס? בלויז אפשר דערפאַר, וואָס ער וויל זיך דערווערבן אַן אייגן פאַטערלאַנד און אויספּאַפּקירן אַן אייגענע מלוכה.

די דיגרעסיע, וואָס איז פאַרבונדן מיט דעם פּובליציסטישן אַרויסמאַרש פון וואַכאַוויטש, איז אייגנטלעך נישט קיין דיגרעסיע. עס האַנדלט זיך אין אַלע ענינים תמיד וועגן דעם זעלבן. דעם דעפּ. וואַכאַוויטש איז דערלויבט צו זיצן אויפן „פּוילישן בענקל" און פון דער חויף פאָדערן דאָס אַלץ, וואָס קאָן פאַרזיכערן לעבן און צוקונפט דעם פּוילישן פאָלק. אָבער גלייכצייטיק פאַרבאָט ער אונז צו זיצן אויפן „ייִדיש בענקל". מיר וועלן אָבער אויף דעם דאָזיקן בענקל דאָך זיצן. מיר וועלן זיצן דערפאַר, וואָס מיר זיינען ייִדן און זאָרגן וועגן די אינטערעסן פון ייִדישן פאָלק. מיר זיצן גלייכצייטיק דערפאַר, וואָס מיר האַלטן, אַז דאָס איז לטובת דער פּוילישער מלוכה, פון וועלכער מיר זיינען בירגער. מיר ייִדן האָבן נישט קיין שום קעגנזעצלעכע פאָלקס־אינטערעסן לגבי פּוילן, להיפוך. פּוילן, וואָס שטרעבט צו געבן איר מלוכה אַ נ אַ צ י אָ נ אַ ל ן כאַראַקטער איז פאַראינטערעסירט אין אונטערשטיצן דאָס לייזן פון דער ייִדן־פּראַגע אויף אַ נ אַ צ י אָ נ אַ ל ן אופן. די פּוילישע ייִדן אין ארץ־ישראל זיינען אמתע פריינט פון פּוילישן פאָלק און פון דער פּוילישער מלוכה. וואָס שטאַרקער די פּוילישע מלוכה וועט אונטערשטיצן די ציוניסטישע אַספּיראַציעס, אַלץ אויף אַ שטאַרקערע סימפּאַטיע קאָן זי רעכענען מצד דעם גאַנצן ייִדנטום. איך מיין, אַז יעדער מלוכה גייט דערין צו דערווערבן זיך די סימפּאַטיע פון אַנדערע פעלקער.

ווען זאַכאַריאַש וואָלט דאָס אַלץ אַדורכגעטראַכט און פאַרשטאַנען, וואָלט ער געוויס נישט אַרויסגערוקט די גרונטלאָזע פאָרוווּרפן, אַז מיר זיצן אויף צוויי בענקלעך...

וועגן „פּאַניק" אויף דער ייִדישער גאַס, וועל איך באמת שוין נישט שרייבן. זאַכאַריאַש האָט דאָך בייגעוווינט די קאָנפערענץ פון די פאַרזיצער פון די ייִדישע קאָמיטעטן נאָכן קעלצער פּאָגראָם און ווייס גאַנץ גוט, ווען עס אַנטשטייט אַ פּאַניק און ווער עס רופט זי אַרויס. זאַכאַריאַש האָט טענות צו רעד. טויכנער צוליב זיין באַהויפּטונג, אַז עס קומט פאָר אַ ייִדן־אויסוואַנדערונג פון פּוילן. וואָס דען דאַרף טאָן אַן אויפריכטיקער פּובליציסט? צי דאַרף ער זיך פאַרשטעלן די אויגן, כדי נישט צו באַמערקן, וואָס קומט פאָר אויף דער ייִדישער גאַס?

זאַכאַריאַש סוגערירט, אַז מיר ציוניסטן פירן אַ פּראָפּאַגאַנדע וועגן דעם ווי גוט עס איז אין די דייטשע לאַגערן און ווי שלעכט עס איז אין פּוילן.

אויף וואָס שטיצט זאַכאַריאַש זיינע באַהויפּטונגען? אַפּילו „איינער פון די פּאַרפירטע" שרייבנדיק אין „פאָלקס־שטימע" אַ גוזמא פון פאַרשידענע רכילות און אומזיניקייטן, האָט נישט געהאַט דעם מוט דאָס צו שרייבן. בירגער זאַכאַריאַש האָט אויך טענות צום לאָדזשער ייִדישן וואָיעוואָדישן קאָמיטעט הלמאי די „צופעליקע ציוניסטישע מערהייט" האָט נישט געוואָלט איינאָרדענען קיין מיטינג קעגן דער פּאַניק אויף דער ייִדישער גאַס. ב'וויל, אַז זאַכאַריאַש זאָל וויסן, אַז די מערהייט אין ייִדישן קאָמיטעט (דערונטער אויך נישט ציוניסטן) האָט דעם מיטינג נישט איינגעאָרדנט, ווייל זי האָט געהאַלטן, אַז אַ מיטינג קעגן דער כלומרשטער פּאַניק אין לאָדזש איז מסוגל נאָר אַרויסצורופן... אַ פּאַניק, נישט מער.

אַמעריקאַנער זשורנאַליסט וועגן א"י

א. פּ. סטאָון, דער פּאָליטישער קאָרעספּאָנדענט פון דער באַקאַנטער אַמעריקאַנער צייטונג „פּי עם" איז לעצטנס געפאָרן קיין ארץ־ישראל מיט אַ גרופּע „אומלעגאַלע" ייִדישע עולים.

מאַכנדיק אַ סך־הכל פון דעם, וואָס ער האָט געזען און איבערגעלעבט אויפן וועג קיין ארץ־ישראל און אין לאַנד גופא, שרייבט ער:

„איך קאָן די ייִדן אין ארץ־ישראל, די וועלט וועט נאָך זען, אַז פון דעם איצטיקן קאַמף וועט ענגלאַנד אַרויס מיט שאַנד און נישט מיט קיין זיג."

דער בונדישער „באַוועריי" פון פּ. פּ. ס.

„אַט די אומצופרידענע, וועלכע זעען נישט קיין „צוקונפט" פאַר זיך רעגיסטרירן מיר צווישן די באַזיצנדיקע און שפּעקולאַציע־כוחות, נישט בלויז פּוילישע מענטשן, נאָר אויך ייִ ד י ש ע צ י אָ נ י ס ט ן" (אונזער קורסיוו)

... „עס איז געקומען אַ צונויפמישונג פון נישט־אַלטע פעסטשטעלונגען... דער צ י אָ נ י ס ט י ש ע ר ס ו ח ר (!—א. ש.) האָט מורא מער פאַר דער באַפעסטיקונג פון ווירטשאַפטלעכן און סאָציאַלן פּראָגראַם פון דער פאָלקס־דעמאָקראַטיע, איידער פאַר די נעכטיקע ענדעקישע פּיקעטן".

ווי געפעלט אייך עפּעס אַזוינע רייד? — ניין, דאָס זיינען נישט קיין אויסצוגן פון דער פאַרמלחמהדיקער אַנטיסעמיטישער פּרעסע. דאָס האָבן מיר געלייענט אין אַן אַרטיקל ערב די סיים־וואַלן פון פּ. פּ. ס.־ישן פירער פון לאָדזש, דעפּ. וואַכאַוויטש, אין לאָדזשער פּ. פּ. ס.־אָרגאַן „קוריער פּאָפּולאַרני".

און ווי געפעלט אייך עפּעס די נייע אַנטיסעמיטישע באַצייכענונג „ייִדישע ציוניסטן", „ציוניסטישע סוחרים"?

ניין, פּאַניע וואַכאַוויטש, אייער אַנטיסעמיטיזם איז גענוג בולט. עס וועט נישט העלפן קיין סאָציאַליסטישע מאַסקע. מיר געדענקען נאָך דעם לעצטן 1־טן מאַי, ווען דער זעלבער וואַכאַוויטש האָט (אויפן וווּנק פון זיינע בונדישע חברים?) איינגעלייגט וועטאָ, אַז די ייִדישע ציונ. אָרגאַניזאַציעס זאָלן נישט גיין אין דער 1־טער מאַי־דעמאָנסטראַציע איבער די לאָדזשער גאַסן. האַי דער „בונד"? — דער „בונד" איז עפּעס אַנדערש. עטלעכע ייִדישע ייִנגלעך אונטער אַלגעמיינע רויטע פענער אין די רייען פון פּ. פּ. ס. — שאַדט נישט. אָבער ייִדן מיט אייגענע בלוי־ווייסע פענער און ייִדישע לאָזונגען — דאָס האָט דעם סאָציאַליסטישן פריץ פאַרדראָסן.

איצט, ערב די סיים־וואַלן, ווען די רעאַקציאָנערע כוחות אין לאַנד מאָביליזירן זיך און נוצן אויס אַנטיסעמיטישע שטימונגען; איצט, ווען עס איז נויטיק מער ווי ווען אַנדערש אַ קעגנאַקציע בנוגע די שטאַרק פאַרשפּרייטע אַנטי־ייִדישע שטימונגען, קומט וואַכאַוויטש מיט אַ נייעם עלילת־דם און עס העלפט לחלוטין נישט דאָס צוגעקלעפּטע עטיקעטל צו זיין אַנטיסעמיטיזם דאָס וואָרט ציוניזם און ציוניסטישע — דאָס איז איינס און דאָס זעלבע. ער האָט דערמיט געטראָפן דעם גאַנצן ייִדישן קיבוץ אין פּוילן.

א. ש.

אין יאָרטאָג פון דער באַלפור־דעקלאַראַציע

דעם 2־טן נאָוועמבער ווערט 29 יאָר זינט ענגלאַנד האָט געגעבן איר פייערלעכע הבטחה דורך דער באַלפור־דעקלאַראַציע מיטצוהעלפן אויפבויען אַ ייִדישע נאַציאָנאַלע היים אין ארץ־ישראל. זינט דעמלט שטערט זי אָבער כסדר אין אויפבוי פון אונזער לאַנד. מיר וועלן אָבער קיינמאָל נישט אָפּטרעטן פון צו מאָנען, אַז ענגלאַנד זאָל מקיים זיין אירע הבטחות. אין דעם שטייט אין קאָן דער כבוד פון גרויס־בריטאַניע.

אַמעריקעס שטעלונג צו דער ארץ־ישראל־פּראַגע

די באַקאַנטע דערקלערונג פון פּרעזידענט טרומען ערב יום־כיפּור, אַז אַמעריקע שטייט ווייטער אויף דעם שטאַנדפּונקט, אַז 100 טויזנט ייִדן מוזן אַריינקומען קיין ארץ־ישראל און אַז אַמעריקע האַלט, אַז אין ארץ־ישראל מוז געשאַפן ווערן אַ לעבנס־פעיקע ייִדישע מלוכה — די דאָזיקע דערקלערונג פון פּרעזידענט טרומען ווערט אונטערגעשטיצט דורך אַלע אַמעריקאַנער פּערזענלעכקייטן און דורך דעם רוב פון אַמעריקאַנישן פאָלק. אין דער הינזיכט איז נישט פאַראַן קיין שום חלוקי־דעות צווישן דער רעפּובליקאַנער און דעמאָקראַטישער פּאַרטיי.

די קלאַנגען, אַז דאָס אַמעריקאַנער אויסערן־מיניסטעריום זאָל האָבן נישט אינגאַנצן מסכים געווען מיט טרומענען, האָט זיך אַרויסגעוויזן פאַלש, אַדאַנק דער דערקלערונג פון בירנס, אַז ער שטיצט פולקאָם אונטער דעם פּרעזידענטס דעקלאַראַציע און אַז דאָס איז די פּאָליטיק פון דעם אַמעריקאַנער אויסערן־מיניסטעריום.

די לעצטע טעג האָט טרומען ווידער באַשטעטיקט זיין פעסטע שטעלונג אין שייכות מיטן בריוו פון איבן־סאַוד, הלמאי אַמעריקע האַלט נישט די הבטחות, וואָס דער פאַרשטאָרבענער פּרעזידענט רוזוועלט זאָל האָבן געגעבן די אַראַבער.

טרומען האָט אין זיין ענטפער קלאָר און אומצווייידייטיק געגעבן צו דערקלערן דעם אַראַבישן מלך, וואָס אַמעריקע דענקט און האָט בדעה צו טאָן לגבי דעם ארץ־ישראל־פּראָבלעם.

איצט, גלויבן מיר, איז געקומען די צייט ווען מיר זאָלן זען די אמתע מעשים. און וועגן דעם, אַז די פריינדשאַפטלעכע דעקלאַראַציעס פון פּרעז. טרומען זאָלן ווידעראַמאָל נישט בלייבן בלויז שיינע דיבורים — וועגן דעם מוזן זאָרגן אונזערע ברידער אין אַמעריקע. דאָס געווענדט זיך אויך, אין אַ גרויסער מאָס, אין זיי. דער אַמעריקאַנער ציוניזם און דאָס גאַנצע אַמעריקאַנער ייִדנטום מוזן דעריבער ווייטער שטיין אויף דער וואַך ביז וואַנען עס וועלן זיך ענדלעך אָנזען די ממשותדיקע רעזולטאַטן פון טרומענס הבטחות.

דער וועג און פראָגראַם פון אלגעמיינעם ציוניזם

יצחק גרינבוים

ווי באַקאַנט, שטייט בראש פון דער וואַל־ליסטע צום ציוניסטישן קאָנגרעס פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע „איחוד" אין פוילן, דער באַקאַנטער פירער פון ציוניזם אין פוילן, יצחק גרינבוים, וואָס געפינט זיך איצט אין ענגלישער געפענגעניש אין לאַטרון.

מיר גיבן דאָ זיינס אַן אַרטיקל, אָנגעשריבן קורץ פאַרן אַרעסט.

דער אַזוי גערופענער אַלגעמיינער ציוניזם האַלט זיך פאַר אַ יורש פונעם ציוניזם פון הערצלס תקופה, ווען די דיפערענציאַציע לויט אַנשויאונגען און אינטערעסן פון פאַרשידענע טיילן פון דער אָרגאַניזאַציע האָט זיך נאָך נישט אָנגעהויבן און די אָרגאַניזאַציאָנעלע פאָרמען, איר טעטיקייט און קאַמף זיינען באַשטימט געוואָרן בלויז דורך די אויפגאַבן, וועלכע די פאַרווירקלעכונג פון ציוניזם האָט געשטעלט. דער שטייגנדיקער פראָצעס פון דיפערענציאַציע, די בילדונג פון פעסט־אָרגאַניזירטע פאַרטייען אינעווייניק פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, די סטרוקטור פון קאָנגרעס און זיינע אַרבעטס־אָרגאַנען אַלס פאַרטיי אויף די קאָנגרעסן, אין ארץ־ישראל און אין די גלות־לענדער.

די פאַרטיי אַנערקענט אַלס דאָס העכסטע קריטעריום פון איר טעטיקייט און קאַמף דעם ציוניסטישן אינטערעס, ד. ה. דעם אינטערעס פון פאַרווירקלעכונג פונעם ציוניזם, פון פאַרוואַנדלען ארץ־ישראל אין אַ יידישער היים, אין אַ יידישער מלוכה. דאָס איז דער ציוניזם אָן עפיטעט, דער ציוניזם „אַזוי ווי ער איז". אַלץ וואָס דינט דעם ציוניזם, פאַרזיכערט און פאַרשנעלערט די דערגרייכונג פון זיינע צילן, מוז איינגעגלידערט ווערן אינעם ציוניסטישן פראָגראַם, נישט רעכענענדיק זיך דערמיט, צי די אָדער יענע אידעע, די אָדער יענע טאַט, איז קעגן דער טראַדיציע פון פאָלק אָדער קעגן די אינטערעסן פון זיינע טיילן. איז דער ציוניזם דער העכסטער אויסדרוק פונעם באַפרייאונגס־אידעאַל פונעם יידישן פאָלק — טאָ מוז אַלץ, וואָס קאָן שטערן זיין פאַרווירקלעכונג, דערווייטערט און אָפגעשיידט ווערן. דאַקעגן אָבער מוז געטאָן ווערן אַלץ וואָס העלפט, פאַרשטאַרקט, פאַרשנעלערט.

דער אַזוי גערופענער אַלגעמיינער ציוניזם שטייט אויף דער וואַך פון די אינטערעסן פון דער ציוניסטישער געזאַמטקייט, פונעם קאָנגרעס און פון די געמיינזאַמע אינסטיטוציעס, וועלכע ער האָט געשאַפן, פון די קאָנגרעס־באַשלוסן, וועלכע ער האַלט פאַר געזעצן וואָס פאַרפליכטן דעם ציוניסטישן כלל און דעם ציוניסטישן יחיד. די אַרבעט אויף צו פאַרפעסטיקן, פאַרשטאַרקן און באַרייכערן די דאָזיקע פינאַנציעלע אינסטיטוציעס איז דער ערשטער חוב, וואָס פאַרפליכט דעם ציוניסט. פרייוויליק דאַרף זיך יעדער ציוניסט באַשטייערן ווי אויך אונטערוואַרפן די באַשלוסן, די געזעצן, וועלכע דער קאָנגרעס נעמט אָן, אַזוי ווי יעדער בירגער אין אַ מדינה איז דאָך די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע דאָס אָרגאַניזירטע יידישע פאָלק, וואָס ריכטעט אויף זיין אַלטע היים און קעמפט פאַר איר באַפרייאונג — די יידישע מדינה אונטערוועגנס.

דער אַזוי גערופענער אַלגעמיינער ציוניזם האַלט, אַז דער נאַטירלעכער דיפערענציאַציע־פראָצעס טאָר נישט פירן צו אַ צעברעקלונג, צו שפאַלטונג פון שטיבלעך, ווי עס איז געשען אין דער חסידישער באַוועגונג. ער באַקעמפט דעם פאַרטיי־פעאָדאַליזם, לויט וועלכן דער אינטערעס פון דער פאַרטיי און איר מאַכט איז דאָס העכסטע קריטעריום. דער אַזוי גערופענער אַלגעמיינער ציוניזם שטיצט יעדע פאַרטיי און העלפט איר אין איר טעטיקייט, וואָס דינט דער פאַרווירקלעכונג פון די ציוניסטישע צילן. די באַגלייט־צילן, וואָס ווערן דערביי אַרויסגעשטעלט פון די פאַרטייען דאַרפן נישט באַטראַכט ווערן אַלס מניעה דערצו.

ביי די איצטיקע וועלט־באַדינגונגען, ווען אַ פאָלק, וואָס איז נישט אָרגאַניזירט שטאַטלעך, ווערט נישט אַנערקענט אַלס אַ זעלבשטענדיקע איינהייט, ווען דאָס יידישע פאָלק איז געבליבן כמעט דער איינציקער אויסנאַם פון אַלע פעלקער, וואָס האָבן באַקומען זייערע אייגענע מדינות, — אַן אומשטאַנד וואָס מאַכט די יידן ווערלאָז און דערווייטערנדיק פון דער אָרגאַניזירטער פעלקער־משפחה, — איז די פאַרווירקלעכונג פון געדאַנק פון אַ יידישער מדינה געוואָרן העכסט אַקטועל. די דאָזיקע אַקטואַליטעט פאַרשאַרפט זיך נאָך מער דורך דער אַנטוויקלונג פונעם לעבן פון יידישן ישוב אין ארץ־ישראל, אין וועלכן דאָס פעלן פון אַן אָרגאַניזירטער און אַנערקענטער יידישער מאַכט שטערט ביי דער לייזונג פון די וויכטיקסטע סאָציאַלע און קולטורעלע פראָבלעמען, וואָס ווערן געשטעלט דורכן דאָזיקן לעבן. דעריבער איז די באַלדיקע אַנטשטייונג פון אַ יידישער מדינה געוואָרן איצט די העכסטע נויטוועדיקייט פאַרן יידישן פאָלק און פאַר דער רעאַליזירונג פונעם ציוניזם און נאָר אויסערגעוויינלעך וויכטיקע באַדינגונגען קאָנען אָפשטופן די אָרגאַניזירונג פון דער דאָזיקער מדינה און די דערגרייכונג פון דער מאַכט צו עפענען ברייט די טויערן פאַר די אַנטוואָרצלטע יידישע מאַסן און באַשטימען זעלבשטענדיק דאָס פאָלקס־לעבן.

דער אַזוי גערופענער אַלגעמיינער ציוניזם דאַרף זיך נישט באַנוגענען מיט דעם, וואָס ער שטעלט צו מיטלען און העלפט אויספירן פאַרשידענע אויפריכטונגס־אַרבעטן אין ארץ־ישראל. ער מוז אויך ווערן אַן אַנטשיידנדיקער פאַקטאָר אין דעם אויפבוי פון לאַנד. זיין אַרבעטער־פליגל, דער העובד הציוני, איז שוין זייט עטלעכע יאָר באַשעפטיקט מיט דער קאָלאָניזאַציע און ער האָט שוין געשאַפן עטלעכע לאַנדווירטשאַפטלעכע קיבוצים. אין דער דאָזיקער אַרבעט דאַרף דער אַלגעמיינער ציוניזם שטעלן זיך מיט זיין גאַנצער קראַפט ביי זיין זייט. אין דער זעלבער צייט דאַרף דער אַלגעמיינער ציוניזם העלפן יעדער לאַנדווירטשאַפטלעכער קאָלאָניזאַציע. באַזונדערס אָבער דאַרף ער זיך באַמיען צו העלפן יענע ישובים און לאַנדווירטן, וואָס האָבן ערשט נישט לאַנג אָנגעהויבן זיך צו אָרגאַניזירן און שאַפן די נויטיקע קאָאָפעראַטיווע אַנשטאַלטן, שטעלנדיק די ערשטע טריט אויפן וועג פון אָרגאַניזירטער זעלבסטהילף. די אַלגעמיינע ציוניסטישע פאַרטיי דאַרף זיך שטעלן צו דער דינסט פון דער דאָזיקער באַוועגונג.

אַנערקענענדיק, אַז די לאַנדווירטשאַפטלעכע קאָלאָניזאַציע איז דער ערשטער און דער וויכטיקסטער פאַקטאָר אין איינוואָרצלען דעם יידישן פאָלק אין לאַנד, און שאַפן אַ געזונטע און נאָרמאַלע געזעלשאַפט, מוז דער אַלגעמיינער ציוניזם אין דער זעלבער צייט מיטהעלפן צו דער ווייטערדיקער אַנטוויקלונג פון די יידישע שטעט, זאָרגנדיק באַזונדערס וועגן דעם קליינעם מענטש (האַנטווערקער, קליינבירגער) און איינגלידערונג פון די דאָזיקע שיכטן אין דעם שאַפן און דעם קאַמף פון דעם ישוב, נישט דערלאָזנדיק אַז זייער נישט זעלטן גערעכטער פאַרדראָס צוליב זייער פאַרוואָרלאָזיקייט זאָל אויסגענוצט ווערן פון פאַרשידענע אַוואַנטוריסטישע און רעאַקציאָנערע עלעמענטן, וואָס טוען פאַר זיי קיין שום פאָזיטיוועס, נאָר עקספלאָאַטירן זיי פאַר זייערע פאָליטישע צילן. דער קאָאָפעראַטיווער געדאַנק אינם ברייטסטן זין פון וואָרט דאַרף דינען אַלס ווערקצייג צום אויפשטייג פון די דאָזיקע פאָלקס־שיכטן צו דער מדרגה פון שעפערישן און קעמפערישן פאַקטאָר אין דער אויפריכטונג פון דער יידישער מדינה אין ארץ־ישראל.

דער אַלגעמיין ציוניסטישער פאַרטיי איז באַוווסט, אַז די אַרבעט איז דער יסוד פון דער מאָדערנער געזעלשאַפט און די באַזע פון קיום פון אַ געזונטן אַנטוויקלונגס־פעיקן פאָלקס־קערפער. אין ארץ־ישראל מוזן די יידן איבערנעמען אַלע עקאָנאָמישע פונקציעס פונעם סאָציאַלן און עקאָנאָמישן לעבן און דערווייטערן זיך פון דעם צושטאַנד, וואָס באַצייכנט דעם גלות — אַז די יידן קאָנצענטרירן זיך מייסטנטייל אין איין אָדער עטלעכע פראָפעסיעס אין בילדן אָפט אַזוי ווי איין קלאַס אין דער לאַנד־באַפעלקערונג. דער אַלגעמיינער ציוניזם האַלט נישט פון דער דעה, אַז מען קאָן אָדער מען דאַרף איגנאָרירן אָדער לייקענען אין דער עקזיסטענץ פון שאַרפע קעגנזאַצן אין דעם סאָציאַל־עקאָנאָמישן לעבן פונעם יידישן ישוב אין ארץ־ישראל. וואָס נאָרמאַלער און פילזייטיקער עס ווערט דאָס יידישע לעבן אין לאַנד, וואָס גרעסער די שטעט און אַנטוויקלטער די אינדוסטריע אין זיי, אַלץ שאַרפער טרעטן אַרויס די דאָזיקע ניגודים און דערנענטערן זיך צו די פאָרמען פון אַ קלאַסן־קאַמף לויטן אייראָפעיִשן מוסטער. דאָס פעלן אָבער פון אַ יידישער מאַכט און נויטווענדיקייט זי צו דערגרייכן מיט געמיינזאַמע כוחות צווינגט צו רעגולירן דעם דאָזיקן קאַמף, צו וועלכן עס ברענגען די אויבן דערמאָנטע קעגנזאַצן. דער אַלגעמיינער ציוניזם האַלט, אַז אין דעם דאָזיקן קאַמף דאַרף תמיד אַנטשיידן דאָס ציוניסטישע קריטעריום — דאָס הויפטציל — די שאַפונג פון אַ יידישער מדינה אויפן יסוד פון אַרבעט און סאָציאַלן יושר, וואָס מאַכט אוממעגלעך די עקזיסטענץ פון טיפע אונטערשידן אין לעבנס־ניוואָ און לעבנס־שטייגער פון פאַרשידענע פאָלקס־טיילן.

די קאַטאַסטראָפע פון אייראָפעיִשן יידנטום, דער רעזולטאַט פון זיין היימלאָזיקייט, ווערלאָזיקייט און פאַריתומטקייט, שטעלט פאַר דעם ציוניזם די פראָבלעמען פון מאַסן־איינוואַנדערונג אין ארץ־ישראל, פון אַ יציאת מצרים. אין ארץ־ישראל מוזן די דאָזיקע גרויסע מאַסן געפינען אַ היים און אַ מעגלעכקייט זיך שנעל צו אַקלימאַטיזירן. דער אַלגעמיינער ציוניזם מוז איבערנעמען די זאָרג פאַר די מאַסן וואָס זיינען נישט פאַרבונדן מיט דער אַרבעטערשאַפט, מיט די קיבוצים, מיט זייערע גרויסע און קליינע אינסטיטוציעס. עס מוז די דאָזיקע מאַסן פאַרלייכטערט ווערן דער וועג צו אַרבעט און פרנסה דורך אַ שנעלן צופאַסן זיך צו די נייע באַדינגונגען, איינשפאַרנדיק זיי אומזיסטע יסורים. דערצו דאַרפן דינען אַנשטאַלטן פון פראָפעסיאָנעלער דערציונג, פון פראָדוקטיוון ביליקן קרעדיט אויך אין די פאָרמען פון אַ גמילות חסדים־באַוועגונג, וואָס זאָל באַדינען דעם אָרימסטן טייל פון די דאָזיקע שיכטן.

אַנערקענענדיק די נויט פון אַ שנעלער אויסוואַנדערונג, באַזונדערס פון אייראָפע, האַלט דער אַלגעמיינער ציוניזם, אַז די באַציונג פון יידישן גלות־לעבן דאַרף נישט אַרויסגיין פונעם שטאַנדפונקט פון אַ טאָטאַלער יציאה, וואָס וועט געשען אין איין אויגנבליק. דער קאַמף פאַר נאַציאָנאַליזירן דאָס יידישע לעבן און פאַרבינדן עס מיט ארץ־ישראל דאַרף נישט אָפגעשוואַכט ווערן. אפילו צייטווייליק — באַזונדערס ווען די דאָזיקע צייטווייליקייט קאָן נישט באַשטימט ווערן אין קנאַפע יאָרן — מוזן מענטשן זיך איינאָרדענען, ד. ה. שאַפן די מעגלעך בעסטע באַדינגונגען פאַר זייער לעבן. פון דער אַנדערער זייט אָבער פאָדערן דער ציוניזם און זיין פאַרווירקלעכונג, ווי אויך די געענדערטע לעבנס־באַדינגונגען אַפילו פון דער בעסער סיטואירטן יידישן מיטלשטאַנד, וואָס זיינעס סאָציאַל־עקאָנאָמישע פונקציעס זיינען מייסטנטיילס שוין איבערגעגאַנגען אָדער גייען איבער צו אַנאַלאָגישע נישט יידישע שיכטן, אַז עס זאָל אויך אין די רייען פונעם אַלגעמיינעם ציוניזם פראָקלאַמירט ווערן, באַזונדערס אָבער צווישן זיין יוגנט, דער פרינציפ פון הגשמה עצמית, פון באַטייליקן זיך אַלס יחיד אין דעם רעאַליזירונגס - פראָצעס פונעם ציוניסטישן אידעאַל. מען קאָן נישט זיין קיין גוטער ציוניסט, אויב דאָס שטרעבן צו ציון באַקומט נישט זיין קאָנקרעטן אויסדרוק דורך איבערזידלען קיין ארץ־ישראל און פאַרוואָרצלען זיך דאָרט.

אויפן געביט פון קולטור און דערציונג דאַרף דער אַלגעמיינער ציוניזם, בלייבנדיק טריי די אייביקע קולטורעלע ווערטן פונעם יידישן פאָלק, מיטצווווירקן ביי דעם פראָצעס פון מאָדערניזירונג און פאַרוועלטלעכונג פון יידישן נאַציאָנאַל קולטורעלן לעבן. די דערציונג פון יונגן דור דאַרף געשטעלט ווערן אויף יסודות פון מאָדערנעם וויסן און חלוצישן גייסט. די אויפריכטונג פון ארץ־ישראל, וואָס איז כמעט טויזנטער יאָר פאַרוואָרלאָזט געוואָרן פאָדערט אַן אַנדערן צוגאַנג צו דער נאַטור, צו דעם לעבן ווי די טראַדיציאָנעל יידישע, וואָס האָט זיך אַנטוויקלט אין די שטעטלעך פון גלות. דער ייד דאַרף פעיק ווערן צו באַהערשן די נאַטור פון ארץ־ישראל, צו אַנטדעקן און עקספלאָאַטירן די פאַרבאָרגענע כוחות אירע, כדי דאָס לאַנד זאָל אימשטאַנד זיין אויפצונעמען און געבן עקזיסטענץ־מעגלעכקייטן מיליאָנען יידן. ער דאַרף אויך באַרייט זיין אויף אַ שווערן קאַמף, וואָס וועט פאָדערן גרויסע קרבנות. פאַראַלעל דערצו דאַרף געפלעגט און אַנטוויקלט ווערן דאָס פאַרשטענדניש פאַרן צוזאַמענהאַנג מיט דער מענטשהייט, מיט אירע באַפרייענדיקע פאָליטישע, סאָציאַלע און קולטורעלע באַוועגונגען ווי אויך דאָס באַוווסטזיין, אַז דאָס יידישע פאָלק, ווען עס וועט זיין פריי און זעלבשטענדיק און זיינע טאַלאַנטן וועלן נישט פאַרפרעמדט ווערן, וועט נאָך זאָגן זיין גרויס וואָרט דער וועלט.

דאָס פעלן פון אַ מאַכט, וואָס האָט דעם כוח און די מעגלעכקייט אַרויפצוצווינגען אַנטשיידונגען, ווי אויך די נויטווענדיגקייט אָפצוהיטן די איינקייט פון דער פרייוויליקער מדינה אונטערוועגס, זיינען מחייב צו שטרעבן און צו קומען צו אויסגלייכן אין די וויכטיקסטע שטרייט־פראַגן, וועלכע די אַנטוויקלונג פון ישוב און פון ציוניזם דערוועקן. אָבער אין דעם אויסגלייך דאַרפן אָפגעהיטן ווערן די גרענעצן, וועלכע דאָס ציוניסטישע קריטעריום דיקטירט. אַן אויסגלייך, וואָס דערווייטערט די רעאַליזירונג פונעם ציוניסטישן הויפטציל די יידישע מדינה, די קאָנסאָלידירונג פון די יידישע כוחות און אָנשטרענגונגען אין דער דאָזיקער ריכטונג. די פאַרשטאַרקונג פון דער צוציונגס־קראַפט פון יידישן ישוב אויף די יידן אין גלות, קען נישט קומען אין באַטראַכט. עס איז נאַטירלעך, אַז די העגעמאָניע אין דער ציוניסטישער מחנה מוז געהערן צו די, וואָס שטעלן מיט זיך פאַר דעם וויכטיקסטן פאַקטאָר אין דעם אויפבוי און קאַמפס־פראָצעס. דער קאַמף פאַר דער העגעמאָניע אין דער ציוניסטישער באַוועגונג מוז דעריבער קודם כל געפירט ווערן דורך אַ שעפערישער קאָנקורענץ אין דער אויפבוי־אַרבעט, אינעם קאַמף פאַר דער רעאַליזירונג פון ציוניזם.

וואָס גרעסער ס'ווערן די יידישע כוחות און דער יידישער איינפלוס אין ארץ־ישראל — וואָס בולטער עס טרעטן אַרויס די סימנים און פאַקטן, וואָס באַווייזן ווי שטאַרק און אומדערמידלעך איז דער דראַנג קיין ארץ־ישראל פון די אַנטוואָרצלטע יידישע מאַסן אין גלות, אַלץ שאַרפער ווערט דער ווידערשטאַנד פון אַלע פיינטלעכע כוחות, וועלכע שטרעבן זיך אָן, אום נישט צו דערלאָזן, אַז עס זאָל זיך בילדן אַ יידישע מערהייט אין ארץ־ישראל און דאָס לאַנד זאָל ווערן יידיש. אין דעם קאַמף, וואָס פאָדערט שוין קרבנות פון בלוט, מוז געוואָרנט ווערן, אַז ער זאָל געפירט ווערן אַזוי, אַז די פאָזיטיווע רעזולטאַטן — די פאַרגרעסערונג פון דער צאָל פון יידן און ד. גל. זאָל נישט לאָזן וואַרטן אויף זיך. עס מוז אויך געזאָרגט ווערן דערפאַר, אַז דער פראָגרעסיווער דעמאָקראַטישער כאַראַקטער פון דער קינפטיקער יידישער מדינה זאָל ווערן קלאָר פאַר אַלעמען, באַזונדערס אָבער פאַר די אַראַבישע פאָלקס־מאַסן, זיי זאָלן פאַרשטיין, אַז אין דער יידישער מדינה וועט שטייגן זייער וווילשטאַנד און לעבנס־ניוואָ נאָך מער ווי אין דער ביזאיצטיקער תקופה פון יידישער קאָלאָניזאַציע, אַז נישט נאָר עס וועלן פאַרזיכערט ווערן זייערע נאַציאָנאַלע רעכט, נאָר אויך עס וועלן מוזן אָנגענומען ווערן מיטלען אום אויסצוגלייכן די אונטערשידן פון יאַרהונדערטער צווישן זיי און די יידן פון אייראָפע, וואָס פאַרוואָרצלען זיך אין ארץ־ישראל און פאַרוואַנדלען עס אין אַ לאַנד פון די העכסטע דערגרייכונגען פון אייראָפעיִשער קולטור און ציוויליזאַציע.

ערב דעם קאָנגרעס

דער 22־טער ציוניסטישער קאָנגרעס, וואָס וועט זיך אָנהייבן דעם 9־טן דעצעמבער ה.י. אין באַזעל וועט דאַרפן לייזן אַסך וויכטיקע און שווערע פראָבלעמען.

די ציוניסטישע עקזעקוטיווע וועט דאַרפן אָפגעבן אַ גענויעם באַריכט פון איר טעטיקייט אין משך פון די מלחמה־יאָרן און שוין נאָך דער פאַרענדיקונג פון קריג. און מ'קאָן זיך ריכטן, אַז ס'וועט זיין אַ שטאַרקע קריטיק אויף דער אָנפירערשאַפט, וועלכע — ווי עס שטעלן אַסך פעסט — דאַרף טראָגן די פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דער איצט געשאַפענער לאַגע אין ישוב. זי האָט נעמלעך נישט געהאַנדלט גענוג ענערגיש און נישט אויסגענוצט אַלע אומשטענדן, וואָס האָבן געקאָנט פאַר איר זיין גינסטיק.

אַ חשוב אָרט וועט אויך פאַרנעמען די פראַגע פון דער לאָנדאָנער קאָנפערענץ.

עס איז אַ פאַקט, אַז עס זיינען געווען פאַרשידענע מיינונגען בנוגע די באַדינגונגען פון גיין צו דער לאָנדאָנער קאָנפערענץ. אַ גרויסער טייל פון די עקזעקוטיווע־מיטגלידער זיינען געווען פאַר גיין צום רונדן טיש. עס זיינען געפירט געוואָרן אַ ריי אומאָפיציעלע געשפרעכן. דער אַמעריקאַנער ציוניסטישער פירער ראַביי אַבאַ סילווער איז געווען דער איינציקער, וואָס האָט זיך מיט דער גאַנצער שאַרפקייט קעגנגעשטעלט. סילווער לייגט אַסך האָפענונגען אויף די צוזאָגן פון פרעזידענט טרומען און גלויבט, אַז די איינשטעלונג פון אַמעריקאַנישן פאָלק וועט האָבן אַ גרויסן איינפלוס אין רעאַליזירן די ציוניסטישע פאָדערונגען.

דער ציוניסטישער קאָנגרעס מוז געבן אַ קלאָרן ענטפער אויף די קאָנקרעטע און סכנה־דיקע פאַר דעם ציוניזם פאָרשלאָגן פון דער ענגלישער רעגירונג. עס איז מעגלעך, אַז עס וועלן זיך געפינען מענטשן, וועלכע וועלן איינגייען אויף פשרות.

אַ גרויסער קאַמף וועט זיך אויך אַנטוויקלען אַרום דעם אויסוואַל פון אַ נייער אָנפירערשאַפט — פון דער עקזעקוטיווע. די אַמעריקאַנער דעלעגאַטן גרייטן זיך אויף אַ שטאַרקער קריטיק קעגן ד"ר ווייצמאַן, פאַר זיין פראָ־ענגלישער איינשטעלונג. און עס איז נאָענט פון אמת, אַז ווייצמאַן וועט אָפטרעטן. ווערזשע וועט פאַרנעמען זיין אָרט?

מ'רעדט שטאַרק וועגן אַ פרעזידיום פון סילווער, בן־גוריון און הרב פישמאַן. ס'איז אויך פאַראַן אַ פראָפאָזיציע, אַז די עקזעקוטיווע זאָל האָבן איר סטאַביל זיץ־אָרט אין א"י און זאָל אָנגעפירט ווערן דורך מענטשן פון ישוב. דאָס איז אַ פראָפאָזיציע פון די לינקע פאַרטייען, וואָס האָבן מורא פאַר דעם גרויסן איינפלוס און צאָל שטימען פון די אַמעריקאַנער דעלעגאַטן. אין אַזאַ פאַל וואָלטן די אַמעריקאַנער ציוניסטן געשיקט זייערע שטענדיקע פאַרשטייער קיין ארץ־ישראל.

אַסך קריטיק וועט אויך געהערט ווערן אויפן קאָנגרעס אויפן אַדרעס פון די מחלקת עליה, וואָס ווערט אָנגעפירט דורך דאַבקין און שאַפירא. זיי האָבן זייער חוב לגבי דער שארית־הפליטה נישט דערפילט בשלימות. אַנשטאָט צו פירן די הצלה־אַרבעט אין ברייטן פאַרנעם, האָט זי זיך פאַרנומען מיט פאַרטיי־ענינים. די מחלקת - עליה איז שיער נישט געוואָרן קיין פאַרטייאישער עקספאָזיטור.

אויף דעם געביט וועט באַזונדערס דעם דעמאָקראַטישן ציוניזם אויסקומען צו פירן אַ האַרטנעקיקן קאַמף, אַז די מחלקת - עליה זאָל ווירקלעך אַרבעטן פאַר דעם גאַנצן יידישן פאָלק — ווייל דאָס איז די וויכטיקסטע אינסטיטוציע, וואָס דאַרף שטיין אין נאָענטן קאָנטאַקט מיט דער שארית־הפליטה.

הלל זיידל

דער ענטפער פון ישוב:

12 נייע ישובים אין נגב!

דער טאָג פון י"ב תשרי (מאָנטיק, דעם 6־טן אָקטאָבער) איז געווען אַ גרויסער היסטאָרישער טאָג אין דער געשיכטע פון דער ידישער קאָלאָניזאַציע אין א"י. אין משך פון איין טאָג זיינען אויפגעשטעלט געוואָרן 12 נייע קאָלאָניעס אין נגב, אין דער געגנט פון באר־שבע.

דער באַדן־שטח פון די נייע ערטער פאַרנעמט 85000 דונאַם און געהערט צום קרן קימת לישראל. די וווּנדערלעכע אַרבעט איז אויסגעפירט געוואָרן דורך איבער טויזנט מענטשן, צווישן זיי 300 מיידלעך, וואָס זיינען געקומען פון אַלע טיילן לאַנד.

צוגרייטונגען פאַר דער אונטערנעמונג האָבן זיך שוין אָנגעהויבן מיט 3 וואָכן צוריק, אָבער צוליב זיכערקייט־טעמים האָט מען דעם פּלאַן געהאַלטן בסוד. מאָנטיק, י"ב תשרי, אין די פרי־מאָרגן־שעהן, האָבן זיך פון פאַרשידענע זייטן באַוויזן לאַסט־אויטאָס און וועגענער באַלאַדן מיט בוי־מאַטעריאַלן, מכשירים, שטוב־כלים, שפּייז־אַרטיקלען און פערזענלעכע חפצים פון די חלוצים, וואָס האָבן פאַרנומען פון פאַרויס באַשטימטע פלעצער.

די חלוצים מיט די פריוויליקע בויער, וואָס זיינען געקומען מיט זיי, האָבן זיך גלייך גענומען צו דער אַרבעט. שפּעט אין אָונט זיינען שוין פאַרטיק געווען געצעלטן, באַראַקן און ציטווייליקע ווירטשאַפטס־בנינים. די פלעצער זיינען אַרומגעצוימט געוואָרן — און 12 נייע דערפער זיינען אויסגעוואַקסן אין מדבר.

די האַלב־נאָמאַדישע בעדואינער פון די אַרומיקע געגנטן האָבן פריינטלעך אויפגענומען די נייע שכנים, און געבראַכט וואַסער און פרוכטן און געהאָלפן אין דער בוי־אַרבעט. אַסך פון די חלוצים זיינען געווען מיליטער־לייט, צווישן זיי געפינט זיך משה טשערטאָקס עלטערער זון, יעקב, וואָס איז ערשט נישט לאַנג דעמאָבילידירט געוואָרן פון דער יידישער בריגאַדע.

די דרייסטע און גלענצנד־אָרגאַניזירטע אונטערנעמונג האָט אַן איבעריק מאָל דעמאָנסטרירט דעם ישובס מאָראַלישן כוח, זיין דיסציפּלין און עקשנותדיקן רצון.

* * *

(אַ). אַט איז דער ענטפער פון ישוב אויף די גזירות און פאַרפאָלגונגען פון דער בריטישער מאַכט: ווייטער בויען, ווייטער שאַפן — נישט געקוקט אויף אַלע שוועריקייטן!

דאָס שאַפן 12 ישובים אין איין טאָג איז אפילו אין דער עפּאָכע פון חומה ומגדל, אין די יאָרן פון פאַר דער מלחמה, געווען אַ זעלטנקייט. געווען פאַקטן ווען איבער דער נאַכט איז אויפגעשטעלט געוואָרן אַ קאָלאָניע — אָבער 12 ישובים איבער איין טאָג און נאָך דערצו אויף דעם ווילסטן שטח פון נגב, ווייט פון יידישע ישובים, — דאָס איז וווּנדער איבער וווּנדער, און האָט נישט קיין ביישפּיל אין דער אַזוי אויך העלדישער קאָלאָניזאַציע פון יידישן ישוב אין ארץ־ישראל.

דער דאָזיקער העלדישער טאַט וועט האָבן אויך אַ וויכטיקע באַדייטונג פאַר דעם גורל פון נגב. מיט דעם דאָזיקן טאַט איז פאַרזיכערט די צוגעהעריקייט פון נגב צום יידישן ישוב.

די ענגלענדער האָבן דאָס מאָל נישט באַוויזן צו שטערן אויפשטעלן די ישובים. עס ליגט די נאָך מן הסתם אין זכרון דער פאַל ביריה, ווען אויפן אָרט פון די עטלעכע צענדליק חלוצים, וואָס זיינען געקומען אָנהייבן די בויונג פון ישוב און זיינען דורך די ענגלישע פּאָליציי־לייט אַרעסטירט געוואָרן — זיינען געקומען הונדערטער און טויזנטער אַנדערע חלוצים פון אַלע טיילן פון לאַנד. און סוף כל סוף איז ביריה געבליבן יידיש. דאָס זעלבע האָבן די ענגלענדער פאַרשטאַנען וועט אויך זיין מיט דעם נגב, ווייל מיט די יידישע עקשנים איז שווער צו געווינען דעם קאַמף.

דער כיבוש פון נגב איז גראָד אויסגעפאַלן אין די טעג ווען דער ישוב האָט געפייערט דעם 25־טן יובל זינט דער אַנטשטייונג פון לאַנדווירטשאַפטלעכן ישוב אין עמק יזרעאל. וואָס איז געווען דער עמק יזרעאל מיט 25 יאָר צוריק? אַ לאַנד פון וויסטעניש און זומפּן, ווו קיין מענטשלעכע טריט האָבן זינט טויזנטער יאָרן נישט באַטרעטן. און וואָס איז ער היינט? — היינט איז דער עמק יזרעאל דאָס שענסטע ווינקל פון לאַנד, דער שפּייכלער פון ארץ־ישראל, ריזיקע לאַנען באַדעקן דאָס לאַנד אַנשטאָט די וויסטע זומפּן. היינט פאַרמאָגט דער עמק 35 ישובים, ווו עס לעבן און אַרבעטן 16 טויזנט יידישע פּויערים.

און איצט ווען די פיס פון אונזערע חלוצים באַטרעטן די ערד פון דער צווייטער ארץ־ישראלדיקער וויסטע, דעם נגב, זיינען מיר זיכער, אַז אין עטלעכע יאָר אַרום וועט אויך דער טייל לאַנד האָבן אַ גאַנץ אַנדער פּנים, וועט ווערן אַ צווייטער עמק יזרעאל אין אונזער ארץ־ישראל!

ליטעראַרישע נאָטיצן

„יידישע שריפטן"

אין פאַרלאַג פון פאַריין פון די יידישע ליטעראַטן און זשורנאַליסטן אין פּוילן איז לעצטנס דערשינען אַ ליטעראַרישער אַלמאַנאַך א. נ. „יידישע שריפטן". דאָס איז די ערשטע אויסגאַבע פון נאָך דער מלחמה, ווו עס רעפּרעזענטירט זייער שאַפונג די שארית־הפליטה פון דער גרויסער יידישער שרייבער־משפחה אין פּוילן.

פון די בלעטער פון דעם בוך שרייט אַראָפּ די יידישע טראַגעדיע און חורבן פון פּוילישן יידנטום. ס'איז קענטיק, אַז די יידישע שרייבער, די יעניקע אפילו, וואָס האָבן זיך געפונען ווייט פון חורבן — אויף רעפּאַטריאַציע אין ראַטנפאַרבאַנד, האָבן מיטגעווייטיקט מיטן בראָך פון פאָלק. דאָס קומט בפרט צום אויסדרוק אין דער פּאָעזיע, וואָס פאַרנעמט אַ באַדייטנדיקן טייל פון בוך. און נישט איין ליד פון דאָזיקן זאַמל־בוך פאַרדינט אריינגענומען צו ווערן אין אונזערע מאָדערנע נאַציאָנאַלע קינות.

כאַראַקטעריסטיש ביז גאָר איז דער נאַציאָנאַלער לייט־מאָטיו ביי אונזערע שרייבער. דאָס איז נישט קיין צופעליקייט. זייערע שאַפונגען פאַרדינען דעריבער געלייענט צו ווערן אומעטום ווו עס לעבן יידן, בפרט אין ארץ־ישראל, ווו עס ווערט געפירט דער קאַמף פאַר דעם נאַציאָנאַלן קיום פון פאָלק. די ערשטע שריט אויף דעם געביט זיינען שוין אָנגעהויבן געוואָרן צו טאָן. דער א"י־דיכטער בנימין טענענבוים האָט לעצטנס פאַרענדיקט די איבערזעצונגען פון דער העברעישער אַנטאָלאָגיע פון דער יידישער דיכטונג אין פּוילן, און שוין בקרוב וועט דאָס בוך דערשיינען אין ארץ־ישראל. די אַנטאָלאָגיע טראָגט דעם נאָמען „שירה אחרונה".

גענויער וועגן די „יידישע שריפטן" וועלן מיר נאָך שרייבן. מיר ווילן זיך נאָר דאָ אָפּשטעלן אויף אַ זאַכלעכער קריטיק, וואָס איז געפאַלן בעת דער סיום־פייערונג פון די „יידישע שריפטן". דער ליטעראַטור־קריטיקער ב. מאַרק האָט באַמערקט, אַז אין די שאַפונגען פעלט דער עלעמענט פון גבורה, פון יידישן העראָיזם. האָבן דאָך די פינצטערע יאָרן פון חורבן פאַרמאָגט אין זיך אַזוי פיל יידישע גבורה, ווידערשטאַנד און קאַמף.

דאָס קומט נישט צום אויסדרוק אין די „יידישע שריפטן". און דאָס איז אַ שאָד. בפרט, אַז דאָס קאַפּיטל יידישע גבורה איז נאָך ווייט נישט פאַרענדיקט און מחמת דערציונגס־טעמים וואָלט כדאי געווען, אַז דער מאָמענט זאָל אַרויסגעהויבן ווערן. זאָלן אונזערע דיכטער אויך וועגן דעם זינגען!..

„בבואי למחרת"

אין פאַרלאַג פון צ. ליינמאַן אין תל־אביב איז דערשינען אַ בוך רייזע־שילדערונגען פון פּוילן, פון 1946, א.נ. „בבואי למחרת", — אָנגעשריבן דורכן העברעישן זשורנאַליסט, מיטאַרבעטער פון „הארץ" שמעון סאַמעט.

סאַמעט איז געווען פון די ערשטע העברעישע זשורנאַליסטן, וואָס האָבן באַזוכט פּוילן נאָך דעם חורבן. אַלץ וואָס ער האָט געזען האָט ער מיט אַ ליכטער פעדער ווי אַ געניטער זשורנאַליסט און וואַרעמער ייד אויפגעשריבן אין רעפּאָרטאַזשן.

סאַמעטס „בבואי למחרת" איז דער בעסטער גרוס, וואָס אַ יידישער זשורנאַליסט האָט געקאָנט ברענגען דעם ארץ־ישראל־יידנטום פון זייערע אַזוי שווער געפּרוווטע ברידער אין פּוילן, וואָס זעען זייער צוקונפט אין ארץ־ישראל.

„50 יאָר הערצלס יודענשטאַט"

אונטער דעם דאָזיקן נאָמען דערשיינט די טעג אין פאַרלאַג פון „איחוד" אין פּוילן אַ בראָשור אין דער פּוילישער שפּראַך פון באַקאַנטן ציוניסטישן היסטאָריקער, מחבר פון דער „געשיכטע פון ציוניזם" ד"ר יעקב צינעמאַן. צו דער בראָשור האָט אָנגעשריבן אַ פאָרוואָרט רעד. טאַוכנער. די בראָשור וואָלט כדאי געווען אויך פונאַנדערצושפּרייטן צווישן פּוילישע אינטעלעקטואַליסטן און שרייבער. אויף דעם געביט פון באַקענען די אויסערקעכע וועלט מיט דעם ציל פון ציוניזם איז נאָך עד היום אַזוי ווייניק אויפגעטאָן געוואָרן. די דאָזיקע בראָשור איז אַ וויכטיקער צושטייער קעגן דער עם־האַרצות פון אונזערע פריינט בנוגע יידישע פראַגן.

„ח ב ר ' ה"

אין לאָדזש געפינט זיך דער באַקאַנטער העברעישער פּעדאַגאָג רש"ל. דער ייד פאַרמאָגט אַן אויסערגעוויינלעכע עקשנות ביי היינטיקע צייטן אַרויסצוגעבן העברעישע לערן־ביכלעך. דאָס ערשטע ביכל „חברי" (אלפון לילדי ישראל) — שוין דערשינען.

— תחזקנה ידיך!

טוביה אין דער היינטיקער צייט

(צו דער אויפפירונג פון „טוביה דער מילכיקער" אין לאָדזשער יידישן טעאַטער)

צייטן בייטן זיך — זאָגט מען — און עס בייטן זיך אויך די באַדינגונגען. עס פאַרלירן פיל זאַכן און אידעען פון זייער ווערט, ווערן פאַרעלטערט—עס זעצט זיך אויף זיי דער שימל פון דער געשיכטע. נאָך די לעצטע פאַר יאָר, וואָלט מען געקאָנט זאָגן, האָבן זיך אויף אַסך ווערק און אידעען געזעצט דער סאַדזשע פון פאַרברענטע הייזער און גאַנצע שטעט, דאָס רויך פון די קרעמאַטאָריע־אויוונס אָדער — זיי זיינען באַגראָבן געוואָרן צוזאַמען מיט די מיליאָנען, וואָס האָבן געטראָגן זייער עול, האָבן די אידעען געשאַפן אָדער זיינען פאַר זיי געשאַפן געוואָרן.

מיטן פאַרשווונדן פון דעם אייגנאַרטיקן יידישן לעבן האָבן אַסך ווערק פון אונזערע שרייבער פאַרלוירן פון זייער אַקטואַליטעט, זיי זיינען העכסטנס קוים געבליבן ווי אַ מצבה — מאַטעריאַל פאַרן צוקונפטיקן היסטאָריקער...

אין ווערק פון גרויסע שרייבער איז אָבער תמיד דאָ אַ ניצוץ פון דער אייביקייט. מ'געפינט דאָרט תמיד אַ מוסר־השכל, אַן אָפּשפּיגלונג פון הוה.

ווי־אַזוי־זשע האָבן מיר געזען אונזער שלום־עליכמס „טוביה" אויף די ברעטער פון לאָדזשער יידישן טעאַטער, היינט, אין 1946?

טוביה — אַ מענטש פון פאָלק, וואָס איז צוגעבונדן צו דער ארומיקייט, צו דעם דאָרף און צו די שכנים, אָבער וואָס מוז דאָס אַלץ פאַרלאָזן. אוודאי קאָן דאָס היינט אויף אונז נישט מאַכן קיין רושם, אין דער צייט, ווען מיר זיינען געווען עדות, ווי מ'האָט די טוביהס צוזאַמען מיט די יעהופּיצער נגידים און מיט האַדלען, חוהן און פעפערל, און דאָס גאַנצע פאָלק געפירט אין קרעמאַטאָריע...

מיר זעען טוביהן אין איצטיקן שיין פון מצב פון אונזער פאָלק. וואָס זיינען דען מיר אַלע, אויב נישט בבחינת פאַרטריבענע און פאַריאָגטע טוביהס, אָפּגעריסענע און אויסגעוואָרצלטע פון באָדן, וואָס וואַרפן בלאָנדזשנדיקע בליקן: וווּהין?

מיר זעען טוביהן פאַר דער שוועל פון זיין חרובער היים — וועט ער באַקומען אַ מקום־מנוחה, אַן אָרט, ווו טוביה זיל ווידער קאָנען זיין טוביה — אַ ייד, און פון וואַנען קיינער זאָל אים מער נישט קאָנען זאָגן: „גיי"!?

און צי וועט טוביה אויף זיין נייעם וועג גיין אַליין, אָדער מיטן גאַנצן הויז־געזינט?

חוה, וואָס האָט זיך אָפּגעריסן פון שטאַם קומט צוריק. בעט איבער דעם טאַטן און וועט אפשר מיט אים גיין דעם נייעם וועג.

און טוביה פרעגט אויף דער בינע:

— חוה איז צוריקגעקומען, און פעפערל, — וועט אויך פעפערל צוריקקומען?

וועלן די פאַרפרעמדטע איברים פון אונזער פאָלק, וועלן די טייערע זין פון אונזערע פאָלקס־מאַסן, וואָס האָבן מיט אַזאַ העלדישקייט געקעמפט פאַר דער אַלגעמיינער מענטשלעכער פרייהייט און ווילטאָג אויך נישט פאַרגעסן אין טוביהן, אין ישראל סבא, וואָס נויטיקט זיך איצט, פאַר זיין נאַציאָנאַלער אויפריכטונג — מער ווי ווען אַנדערש — אַן אַלע טיילן פון זיין פאָלקס־משפּחה? — —

ש. אפריב

משה גראָסמאַן

מיניאַטורן

פאָטער און זון

ביידע האָבן זיי אַרויסגעשלעפּט דעם געטאָ און ניצול געוואָרן — דער פאָטער קרוב די זעכציק און דער זון — איצט 14 יאָר אַלט. זיי האָבן באַקומען פּאַפּירן אויף צו פאָרן קיין אַמעריקע. דאָס בחורל געפינט זיך אין אַ קינדערהיים. דער טאַטע איז געקומען צום זון און אים מיטגעטיילט די פרייליכע ידיעה:

— מיר פאָרן קיין אַמעריקע.

דער זון ענטפערט רויק:

— נישט מיר פאָרן, נאָר דו פאָרסט קיין אַמעריקע.

— און דו?

— איך: — קיין ארץ־ישראל.

דער טאַטע הייבט אָן אַרגומענטירן:

— איך האָב אויך נישט בדעה צו פאַרבלייבן אין אַמעריקע, חלילה, איך וויל אויך קיין ארץ־ישראל. נאָר דערווייל, כל־זמן דו קאָנסט נאָכנישט אַליין אויף זיך פאַרדינען, דאַרפן האָב איך אַ שוועסטער, נאָענטע משפּחה, וועלן מיר זיין דאָרט אַ צוויי־דריי יאָר. דו וועסט זיך דאָרט לערנען, זיי זיינען פאַרמעגלעכע און איך בין שוין אַלט, מיר איז שווער צו אַרבעטן — וועלן מיר דערווייל זיין דאָרטן.

דער זון איז קאַרג אין ווערטער. ער זאָגט נאָר:

— טאַטע, ניין! אַנדערש קאָן איך נישט, אַנדערש וויל איך נישט. פאַר מיר עקזיסטירט נישט קיין צווייט אָרט, איך מוז פאָרן קיין ארץ־ישראל.

דער טאַטע קען זיין עקשנות. צוליב זיין עקשנות זיינען זיי ביידע ניצול געוואָרן פון טויט, אַדורך אַלע פייערן פון געטאָ־גהינום.

ער איז פאַרצווייפלט דער טאַטע. ער בעט אַ באַקאַנטן פריינט, אַז ער זאָל זיך דורכשמועסן מיטן יינגל און זיך באַמיען אים באַווירקן, אפשר וועט ער פאָלגן.

דאָס יינגל איז בלאָנד, פון שלאַנקן וווּקס, שמאָלץ און קאָנצענטרירט, זיינע בלאָע מאַנדל־אויגן בליקן מיט שווערן־שאַרפקייט. ער איז דאָרט און אַנטשלאָסן. טרוימען — הייסט ביי אים דערגרייכן, דורכפירן, פאַרווירקלעכן. ער שרייבט אָפּט אַרטיקלען אין דער וואַנט־צייטונג פון דער קינדער־היים. די דריי קינדער, וואָס שטייען פאָנדערהויטנס, קוקן אויף אים מיט באַוווּנדערונג. איינס פון די קינדער איז אַרויסגעוואָרפן געוואָרן אין אַ געלעכערטן רענצל פון דעם צוג קיין אַשוויענטשים. דאָס צווייטע יינגל איז אַן פינגער אויף די פיס. ער איז עטלעכע ווינטער־חדשים אָפּגעזעסן אין אַ הונט־בודע, זיך דאָרט אויסבאַהאַלטן. און ווי ער האָט זיך נישט איינגעקורטשעט און צונויפגעטוליעט, זיינען אַלץ די פיס פון דאָרט אַרויסגעשטאַנען און אַזוי אַרום געוואָרן אָפּגעפרוירן. [illegible] אים נאָכהער געמוזט אָפּשנײַדן און די פינגער אָראָפּנעמען. דאָס דריטע קינד, אַ מיידעלע פון 16 יאָר, איז שוין מיט פינף יאָר צוריק געשענדעט געוואָרן דורך אַ פויער ביי וועמען זי האָט זיך אויסבאַהאַלטן.

דאָס בלאָנדע בחורל קוקט אויף זיינע קינדער־חברים, לענט זיך אָן אין אַ בוים ביים קינדער־הויז, הייבט אויף די אויגן צו דער הויך און רעדט ווי פונדערהויטנס, שטיל און רויק, ער זאָגט דאָס (אין אַ שיינעם פּויליש) צו דעם טאַטנס פריינט:

— איר זענט לגמרי נישט מסוגל אונז צו פאַרשטיין! איר וועט אונז קיינמאָל נישט פאַרשטיין. דורך די 5 יאָר פּיין האָט פאַר אונז געלויכטן נאָר איין ליכטיקער פונקט — ארץ־ישראל. דאָס, וואָס עס איז באַשלאָסן געוואָרן אין די יאָרן, אין די ביינאַכטיקע שעהן, אין די קעלערס, הונט־בודעס, גריבער — דאָס טאָר נישט געענדערט ווערן. די מאַמע איז אומגעקומען, אַלע, חוץ טאַטן, זיינען אומגעקומען. מען האָט אַלץ געטאָן, כדי אַרורכצולעבן די קנעכטשאַפט. ווילט זיך שוין איינמאָל פאַר אַלעמאָל זיין אויף אַן אמת פריי. דאָס קאָן געשען נאָר דאָרטן, אין ארץ־ישראל!

דאָס אינטעליגענטע בלאָנדע יונגל (די לעבנגעבליבענע געטאָ־קינדער זיינען אַלע פריצייטיק אַלט־חכמהדיק געוואָרן), וואָס זעט אויס אַזוי האַרט, שטאָלץ און פאַרשלאָסן, האָט פונדעסטוועגן זיך נישט געקאָנט באַהערשן און ביי די לעצטע ווערטער זיך פאַנאַנדערגעוויינט.

— איך זאָג זיך אָפּ — זאָגט דער פריינט — צו פועלן ביי אים מסכים צו זיין מיט אייך. איך וויל פועלן ביי אייך, אַז איר זאָלט מסכים זיין מיט אים.

דער טאַטע האָט יונגליש־פאַרשעמט אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ און שטיל געזאָגט:

— מסכים.

אויף אַלע דריי האָט אויפגעלויכטן אַ באַזעלטער שמייכל פון גרויסער פרייד.

ליטעראַטור און ווירקלעכקייט

זייער אָפט פלעגן די לעזער מאָנען ביי די שרייבער: „שילדערט די היינטצייטיקע ווירקלעכקייט! דער שרייבער גיט זיך צופיל אָפּ מיט דעם עבר און פאַרגעסט אינם לויפנדיקן לעבן. גיט די ווירקלעכקייט!"

האָט אַ יידישער שרייבער פאַרעפנטלעכט לעצטנס אין אַ היגער צייטונג אַ נאָוועלע, וועלכע שילדערט אַ נאָכמלחמהדיק פּאָרל. ער האָט פאַרלוירן דאָ די פרוי, זי — דעם מאַן — האָבן זיי ביידע חתונה געהאַט. זיי לעבן אָבער אינערלעך מיט די ערשטע באַשערטע. ביינאַכט, ווען זיי זיינען צוזאַמען, דוכט זיך אים אויס, אַז דאָס נעמט ער אַרום די ערשטע פרוי און איר — דעם ערשטן מאַן. זיי ביידע באַמערקן דאָס גלייכצייטיק — און צעוויינען זיך.

קומען אָן אין רעדאַקציע עטלעכע בריוולעך פון לעזער, אַלע כמעט אין דעם זעלבן נוסח: „חשובער חבר רעדאַקטאָר! איר זענט אַ גזלן! פאַרוואָס דרוקט איר אַזעלכע נאָוועלן מיט אַזאַ שוידערלעכן אמת! מיר לעבן דאָס אַלע שוידערלעך איבער! באַרירט נישט עפנטלעך אַזאַ אַנגעווייטיקטן ענין פון וועלכע מיר אַלע ליידן אין דער שטיל. דערבאַרעמט אייך, לאָזט צורו מיט דער שוידערלעכער ווירקלעכקייט".

ווער איז אין דעם פאַל גערעכט? דער שרייבער, צי דער לעזער?

ד"ר יעקב צינעמאן

און וואס ווייטער יידיש פאלק?

פערטער ארטיקל

מיר האבן פעסטגעשטעלט אין אונזערע דריי פריערדיקע ארטיקלען, אז א) דאס אייראפעישע יידנטום האט במשך פון א לאנגן דור דורכגעלעבט א כסדר־וואקסנדיקע כוואליע פון אנגרייפנדיקן אנטיסעמיטיזם, נישט־ציענדיק דערפון די נויטיקע קאנסעקווענצן; ב) די מוראדיקע קאטאסטראפע פון אייראפעישן יידנטום צווינגט אונז איצט צו א באזונדערער פאריזיכטיקייט אין אפשאצן פון דער יידישער וועלט־לאגע אין צוזאמענהאנג מיט די וואקסנדיקע אנטיסעמיטישע טענדענצן אין די אנגלא־זאקסישע לענדער. ג) די דאזיקע אפ־שאצונג האט אונז געבראכט צו א גאר פעסימיסטישן פראגנאז לגבי דעם עתיד פון די יידישע ישובים אין ענגלאנד און אמעריקע.

מיר האבן אפן און אויפריכטיק געמאכט אונזער חשבון־הנפש וועגן דעם עבר, ווילנדיק, אז די פראגע פון אונזער נאענטער צוקונפט זאל קלאר און דייטלעך בולט ווערן. אונזער איצטיקער הווה איז נישט מער ווי א בריק צווישן דעם עבר און דעם עתיד. מיר ווילן, אז די דאזיקע בריק זאל געבויט ווערן אויף שטארקע, רעאלע יסודות, אז די ביזאיצטיקע אילוזיעס און איינרעדענישן. מיט יעדן טאג ווערט פאר אונז אלץ פעסטער קריסטאליזירט דער מעכטיקער און טיפער פסיכאלאגישער איבערברוך, וואס איז פארגעקומען אין דער יידישער פאלקס־נשמה. די בלוטיקע, שרעקלעכע קאטאסטראפע פון אייראפעישן יידנטום האט אויפגעטרייסלט און איבערגעאנדערשט די יידישע פאלקס־מאסן. אונטער די חורבות זיינען באגראבן געווארן די דורות־לאנגע אי־לוזיעס וועגן אומות העולם, זייער גוטסקייט, זייער עמאנציפאציע, זייער אמונה און ישועה. דער יידישער פאלקס־מענטש גלויבט היינט נאר אין איין דערלייזונג, אין זיין אייגענער זעלבסט־דערלייזונג. פון דעם נעמט זיך דער וואנדערבארער, העראישער, כמעט איבער־מענטשלעכער דראנג פון דער יידישער שארית־הפליטה אין אייראפע אויף זיין וועג קיין ארץ־ישראל. די טראגישע סצענעס, וואס קו־מען פאר כמעט יעדן טאג ביי די ברעגעס פון ארץ־ישראלדיקן ים, זיינען נישט נאר א באווייז פאר דער טעמפער, ווילדער רשעות פון די ענגלישע מושלים, נאר זיי זיינען אויך א וואנדערבארע, העראישע קדוש־השם - אנטפלעקונג פון דעם טיפן, געוואלדיקן איבערברוך, וואס איז פארגעקומען אין דער נשמה פון יידישן פאלק.

ס'זיינען פאראן היינט צווישן די יידישע שרייבער און טוער יחידים, וואס האלטן, אז מיר דארפן היינט שטיין ביים קבר פון די 6 מיליאן יידן אין אייראפע, מיט אראפגעלאזטע קעפ און מיט שווייגנדיקן טרויער. ווען די ציוניסטישע מחנה האט במשך פופציק יאר געווארנט דאס יידישע פאלק, אנווייזנדיק דעם איינציקן וועג פון רעטונג, האבן די דאזיקע יחידים איינגעשלעפערט די יידישע פאלקס־מאסן מיט פוסטע חלומות און פאטעטישער פראזעאלאגיע, באנוצנדיק זיך מיט זייער גרויסן שרייבערישן אויטאריטעט. היינט הייסן זיי אונז שווייגן! מיר וועלן אבער נישט שווייגן! מיר האבן טעאדאר הערצלס צוואה און דאס איז אונזער איינציקער אויטאריטעט. די ציוניסטישע מחנה האט במשך צענדליקער יארן אליארמירט און „געסטראשעט" דאס יידישע פאלק. די אליארמען און סטראשונקעס זיינען נישט געווען אויסגעטראכטע; מיר וועלן ווייטער אליארמירן און סטראשען דאס וועלט־יידנטום, דערקלערנדיק, נאך העכער און בולטער ווי ביז איצט: זייט וויסן יידישע קיבוצים ווו איר זייט נאר, אז אייער קיום איז געבויט אויף שוואכע און אומזיכערע יסודות און נאר א יידישע מקובה, א שטארקע יידישע מלוכה אין ארץ־ישראל קאן גאראנטירן אייער זיכער־קייט און שוץ אויף להבא.

מיר ווייסן, אז די וועלט־קאניונקטור איז היינט קעגן אונז. מיר לעבן אין א וועלט, ווו ממשותדיקע, ברוטאלע כוחות דעצידירן. מיר זיינען היינט א מוראדיק פארבלוטיקט פאלק, טיף אפגעשוואכט און באליידיקט. זיי — די אומות העולם האבן מעכטיקע ארמייען מיט א קאלאסאלער באוואפענונג, און מיר האבן בלויז געדעכטע טענות ומענות; זיי האבן א רוצחישע, ציניש דיפלאמאטיע, וואס קויפט און פאר־קויפט, ווי מארק־סחורה, לענדער און פעלקער, און מיר האבן בלויז פארוויינטע אויגן און פאריאושטע הערצער. זיי האבן אונז אריינגע־נומען אין א פארשאלטענעם כישוף־קרייז פון אנטיסעמיטישע רדיפות און גזרות, פון ציני־שע עצות און בארבארישע קלעפ, פון קאנ־צענטראציע־לאגערן, וואס ציען זיך פון דייטשלאנד ביז ציפערן, פון ענגליש־אימפער־יאליסטישער פאגראם־ארבעט און אראבער־אויפ־העצונג, און מיר דאס אלטע שווער־אויסגע־פרוווטע פאלק, דאס פארבלוטיקטע, פארפייניקטע און באליידיקטע עם ישראל, האבן בלויז דעם כוח, דעם געוואלדיקן כוח פון ריקזיכטסלאזן יאוש און איבערמענטשלעכער פאר־צווייפלונג.

יא, דאס איז א געוואלדיקער כוח, וואס שאפט וואונדער פון העראישקייט, פון קאמף־אקטיוויטעט, פון מסירת־הנפש. דערמאנט אייך די אומפארגעסלעכע ווערטער פון ח. נ. ביאליק: „רק במקום שיש בו הרגשה כי אין מוצא — שם יש מסירות נפש". נאר דעמלט ווען ס'שאפט זיך דאס געפיל, אז ס'איז נישט פאראן קיין אויסוועג, דעמלט איז דא מסירת־נפש. דאס וואס קומט איצט פאר אין דער יידישער ווירקלעכקייט, איז א באווייז פאר דער וואקסנדיקער פאטענציאנעלער מאכט אינם קאמף פאר דעם קיום פון דער יידישער אומה און מלוכה. די 2000־יעריקע געשיכטע פון דער יידישער נאציע האט באוויזן די וואונדער־בארע סגולה צוזופאסן און איבערצובויען דעם קיום פון פאלק אויף נייע באדינגונגען און יסודות. ווען מיט צוואנציק יארהונדערטער צוריק איז חרוב געווארן אונזער מלוכהשקייט, האט דער יידישער געניוש געפונען נייע יסו־דות פאר זיין נאציאנאלן קיום. ווען מיט א דור צוריק, אין עב־טן יארהונדערט, האבן זיך פארשארפט די סימפטאמען פון אנוואקסנדיקן אין אייראפע אנטיסעמיטיזם, איז גלייכצייטיק, ווי א וואנדערבארער הצלה־וועג דערשי־נען די עמיגראציע קיין אמעריקע און די קא־לאניזאציע פון ארץ־ישראל. איצט, ווען די יסודות פון אונזער גלות־קיום ווערן אויפגע־טרייסלט, איז געקומען דער מאמענט פון שיבת־ציון, פון א באנייטער טעריטאריאלער און מלוכהשער עקזיסטענץ אין ארץ־ישראל. די געשיכטע פון פאלק האט אירע געזעצן, אפט פארנעפלטע און סודותפולע, וואס דערשיינען ווי א וואונדער. אין יסורים און קאמף האט זיך אונזער נאציאנאלער קיום איבערגעבויט נישט־איינמאל, שאפנדיק א נייע באזע פאר דעם קיום־האומה. אויך איצט קומט דאס פאר אין מוראדיקע יסורים און קאמף־ראנגלענישן. אונ־זער דור, דער שווער געליטענער און בלוטיק־פארפייניקטער, מוז גובר זיין די דאזיקע לעצ־טע חבלי־גאולה. מיט דער דאזיקער שטאר־קער יידישער האפענונג טרעטן מיר אריין אויף דער שוועל פון נייעם יאר, וואס זאל ענדלעך שוין פארענדיקן די תקופה פון חבלי־גאולה און ברענגען דעם אנהויב פון דער גאולה אליין.

(סוף)

ענגלישע זעלנער ווילן נישט מיטמאכן די פאליטיק פון דער א"י־רעגירונג

א חויכער ענגלישער אפיציר וועט די נאענטסטע צייט שטייען פאר א מיליטערישן געריכט דערפאר, ווייל ער האט געוואגט עפנט־לעך ארויסצוטרעטן קעגן דער שענדלעכער האנדלונג פון דער ענגלישער אדמיניסטראציע אין ארץ־ישראל.

דער נאמען פונם דאזיקן אפיציר איז ליי־טענאנט גארליי, איינער פון די רעדאקטארן פון דער ענגלישער מיליטערישער צייטונג „צי־טאדעל קוריער", וואס דערשיינט אין קאירא און ווערט פונאנדערגעשפרייט צווישן ענגלישן מיליטער אין נאענטסטן מזרח.

אין דער דאזיקער צייטונג האט דער ענגלי־שער אפיציר און זשורנאליסט אפגעדרוקט א באגייסטערטן ארטיקל וועגן דעם, וואס יידן האבן אויפגעטאן אין ארץ־ישראל. גארליי שרייבט צוו. אנד.:

„נאך עגיפטן, ווו אלץ איז געווענדט צו דער פארגאנגענהייט אדער אפילו נאך ענג־לאנד, ווו דאס לעבן איז פארגליווערט אין דער קעגנווארט, איז פאר מיר געווען אנגענעם צו שפאנען איבער די ניי־געבויטע און נאך נישט איינגאנצן פארענדיקטע גאסן אין נתניה מיט אירע נייע, ווייסע מאדערנע הייזער און ציכ־טיקע ווארשטאטן און דערבייי פיקן. אז אט זעט מען דא ענדלעך א פאלק, וואס הייבט אן א ניי לעבן מיט דעם גאנצן ענטוזיאזם, וואס קומט געוויינלעך מיט דעם געגנוס פון שאפן."

ליטענאנט גארליי באשולדיקט די בריטישע מאכט אין הייליקן לאנד, אז זי וויל דארט פראוואצירן די יידן צו אן „אפענעם אויפ־שטאנד".

דער אפיציר פארענדיקט זיין ארטיקל מיט דער פאדערונג, אז די זעקסטע בריטישע דיוויזיע און די אנדערע ענגלישע חיילות זאלן באלד ארויסגעצויגן ווערן פון ארץ־ישראל; די גאנצע בריטישע אדמיניסטראציע זאל צוריקגערופן ווערן, און עס זאל געמאכט ווערן אן אויס־פארשונג וועגן אירע מעשים אין ארץ־ישראל. דאס וואלט — שרייבט גארליי — אויפגעדעקט זאכן, וואס וואלטן געווען מער „שטויגענדיק ווי די אויפדעקונגען, וואס זיינען ארויסגעבראכט געווארן אויף די נאצי־פראצעסן אין נירנבערג".

דער אפיציר ווערט איצט פאר דעם ארטיקל געשטעלט צום קריגס־געריכט. דאס הייסט ביי ענגלאנד פרייע דעמאקראטישע פרעסע...

חניה וביה

פאניק־מאכער...

פאראן, אזוי צו זאגן, פראפעסיאנעלע שווארץ־זעער און פאניק־מאכער, וואס לויפן ארום מיט שווארצע ברילן אין די קעשענעס און ווו זיי טרעפן נאר א מענטש מיט אויגן, זעצן זיי אים אויף זייערע פינצטערע ברילן און רעדן אים תיכף אן:

— נו, אבער דו זעסט דאך אליין, ווי שווארץ ס'איז די וועלט מיר יידן זיינען אן אומ־גליקלעך פאלק!... און אויב א"י וועט שוין יידיש ווערן, זיינען מיר דאך א קליין הייפעלע אין אן אראבישן ים פון שונאים, א אינזעלע, א ניי געטא, א... וכדומה...

מען פארופט זיך אפילו אויף רענעגאטן, וועלכע זיינען אליין צוריקגעקומען פון דארט. ווי דער דרך איז, דערציילן די יידישע אנדער־סאוועס צוקערדיקע גוזמאות — מיט גאל אין מוילן עס ווייזט זיך אבער ארויס, אז אסך פון זיי האבן זיך אפילו נישט רעכט דערווארעמט און זיינען שוין צוריקגעלאפן... טאקע צוריק אהין...

ר' בעווין איז אויס יחיד

ווי א באמבע האט געפלאצט די ידיעה, אז די פאראייניקטע שטאטן האבן געמאכט אן אפ־מאך מיט העדזשאס־סאודיע. א נאפט־אפ־מאך...! דער קעניג איבן־סאוד האט באקומען א פארציג דאלארן און ער האט שוין פאדאפלט זיין הארעם... אלץ פאר דאלארן... און קוים ווי רב בעווין האט דורכגעווישט זיינע אויגן — איז שוין געקומען א צווייטע ידיעה, וועגן דעם נאפט־אפמאך צווישן די יוניטעד־שטעטס „אראב אמעריקען איל־קאמפיין" און צווישן דער רעגי־רונג פון לבנון.. אמעריקע האט געקויפט דאס אויסשליסלעכע רעכט צו לייגן נאפט־רערן אי־בער העדזשאס־סאודיה און צו פירן זיין פעטרא־לעאום ביז צום האפן טריפאלים, ווו עס ארבעטן שוין אונטער דער אמעריקאנישער פאן הונ־דערטער אינזשעניערן און ים־לייט... מען דער־ווארט שוין דארט אין האפן אמעריקאנישע קריגס־שיפן...

אמעריקע בויט שוין אין טריפאלים אייגענע גרויסע ראפינעריעס, ארום די נאפט־ראפינער־יעס אייגענע לופט־פלאט־באזעס.

דאס זעלבע טוט אמעריקע אויך שוין אין עבר־הירדן, אויך דארט וועלן געצויגן ווערן די אמעריקאנישע נאפט־רערן... עס גייען אויך שוין קלאנגען וועגן דאלאר סודות אין מצרים.

בעווין איז נעבעך געבליבן... און עס וויינט מיט גיפטיקע טרערן דער סעקרעטאר פון דער אראבישער ליגע דזשעמאל הוסייני. אין בעי־רוט האט מען אים איינגערוימט א סוד, אז דער דאלאר איז שטארקער פון דעם קאראן...

און אונזער ארץ האט ארום זיך איבער נאכט נישט בלויז אראבער, נאר אויך שוין אמעריקאנער... רב בעווין איז אויס יחיד. אמעריקע איז נאענט געווארן צום נאענטן מזרח..

שמעון שפונד.

א. שטדלעצקי

וואגאנען־שפרינגער און מעפילים

[צווי קאפיטלעך יידישער העראיזם]

אין די יארן פון פינצטערן גזר־דין 3־1942, ווען צענדליקער טויזנטער יידן זיינען געפירט געווארן אין פארמאכטע וואגאנען צום מורא־דיקן טויט — האט די יידישע יוגנט געלערנט א נייע תורה, א „ספארט" אזא: שפרינגען פון די וואגאנען.

א קאפיטל יידישער העראיזם וועגן וועלכן מ'שרייבט און מ'רעדט אזוי ווייניק.

צוגן באוואכט מיט דייטשע, לעטישע און ליטווישע ס.ס.־לייט זיינען געפארן אומאויפ־הערלעך פון די יידישע געטאס אין דער ריכ־טונג פון די טויט־לאגערן. און פון די פאר־מאכטע וואגאנען, ווו עס האט געברענט דער דורשט, האט זיך נישט בלויז געהערט דאס יא־מערלעכע הילפסלאזע געשריי פון זיך שטיקנדי־קע מוטערס מיט פיצלעך פארחלושטע קינדער ביי די ברוסטן; פון זקנים, וועמען ס'האט אויס־געפעלט לופט צום אטעמען; די לעצטע גסיסה־כארכלען פון שוואכע מענטשן, וואס האבן אויסגעהויכט זייערע לעבנס נאך איידער דער צוג האט זיי געברענגט אויף די באשטימטע שחיטה־ערטער;

נישט אלע אין די פארמאכטע וואגאנען האבן אזוי שנעל שלום געמאכט מיט דעם גורל און זיך געלאזט פירן ווי די רינדער צו דער שחיטה. דער זעלבסטדערהאלטונגס־אינ־סטינקט איז נישט אזוי שנעל אפגעטעמפט גע־ווארן, ס'איז געווען אן אינערלעכער ווידער־שטאנד — „א בונט פון טויטן פלייש"...

האבן די יידן זיך מיט די הענט, מיט די בלויזע נעגל, געווארפן אויף די פארהאמערטע טירן, מיט ציין צעביסן די פארקראטעוועטע קליינע פענצטערלעך פון די פראכט־וואגא־נען — און געשפרונגען פון לויפנדיקן צוג. אזוי זיינען גאנצע ווענט פון די וואגאנען אויפגעהאקט געווארן — און דער צוג האט זיך אויפן וועג אויסגעליידיקט פון די קרבנות.

עס זיינען געשפרונגען מענער און פרויען, קליינע קינדער און דערוואקסענע. א טייל זיי־נען צעשמעטערט געווארן אונטער די רעדער פון לויפנדיקן צוג, א טייל האט ביים שפרינ־גען געטראפן א קויל פון די היטלעריסטישע שומרים, וואס האבן פון די דעכער באוואכט דעם צוג אויפן וועג. א טייל זיינען געבליבן ליגן מיט אפגעהאקטע פיס און הענט און שטיקער אברים און געבליבן אזוי אין א קאלוזשע בלוט ביז יציאת נשמה. אבער א טייל האט זיך דאך אזוי ארום געראטעוועט. זיי זיינען גוט ארויסגעפאלן פון צוג און אפ־געקומען בלויז מיט לייכטע וואונדן. זיינען זיי דערנאך אוועק אין די ערטער, ווו ס'האבן זיך נאך דעמלט צייטווייליק געפונען יידן, אדער אין די וועלדער, ווו זיי האבן זיך אנגעשלאסן אין פארטיזאנער־גרופן.

ס'רוב יידישע פארטיזאנער אין די פוילישע וועלדער שטאמען טאקע פון אט די וואגאנען־שפרינגער.

צו דער פוילישער לאנדשאפט פון יענער צייט געהערט אויך דאס בילד פון צעהאקטע שטיקער מענטשן־קערפערס, צעקראוואטשעטע שטיקער פלייש אין קא... ... בלוט לענגאויס די באן־שליאכן...

ביי אונז אין ארבעטס־לאגער, געדענק איך, זיינען מיט אונז געווען אסך געניטע „שפרינ־גער", צווישן זיי, אפילו אזעלכע, וואס האבן שוין פון די טויט־וואגאנען עטלעכע מאל גע־שפרונגען. און אפילו א משפחה „שפרינגער" — א פאטער מיט א טאכטער און א זון — אלע דריי זיינען פון זעלבן צוג געשפרונגען און צו אונז לעבעדיקערהייט צוריקגעקומען...

און אלע האבן מיר זיך געלערנט דעם „ספארט" ווי ארום צו שפרינגען, בכדי נישט ארונטערצופאלן אונטער די רעדער. און אז מ'האט אונז געפירט אין וואגאנען האט מען גע־וווסט מיטצונעמען העק און שארפע אייזנס — צו מאכן עפענונגען פון וואנען זיך ארויסצו־ווארפן פון צום טויט־פארנדיקן צוג...

* * *

דאס אלץ איז, ווי געזאגט, געווען אין 3־1942, היינט — העכער א יאר נאכן זיג איבער די היטלער־טייוולאנים זיינען אוודאי טויט־וואגאנען נישט מעגלעך, נישט מעגלעך, נישט מעגלעך...

נוסח היטלער איז אוועק — איז אבער גע־קומען נוסח גרויס־בריטאניע. א נייער פאר־פאלגונגס־נוסח — האט אויך געמוזט קומען א נייער מין יידישער העראיזם.

אפשר איז דער פארפאלגונגס־נוסח מער „הומאניטארער" לויט דער עפנטלעכער מיינונג פון דער וועלט. אבער פון אונז פאדערט דאס נישט ווייניקער העראיזם און גבורה. דאס נייע קאפיטל הייסט :„מעפילים"...

* * *

צו די ברעגעס פון ארץ־ישראל רייסן זיך צענדליקער טויזנטער יידן. אויף קליינע און שוואכע שיפלעך שווימען זיי אויף די וואסערן פון ים ־ התיכון — און זייערע אויגן זיינען געווענדט אין איין ריכטונג, זייער איינציקער באגער איז אנצוקומען אין זייער אויסגעבענקטן לאנד: ארץ־ישראל.

זיי זוכן אן אפרו פאר זייערע מידע וואנ־דער־טריט, זיי ווילן קומען אין לאנד פון לעבן און ווידערגעבוירט. הינטער זיך האבן זיי טויט, פארניכטונג, חורבן, קברים פון טאטע־מאמע...

בריטישע שומרים היטן אבער די וועגן פון זייער רעטונג. זיי באקעמפן אנטרינענע פון היטלערס טויט־וואגאנען און קרעמאטאריעס מיט וואסער־שטראמען און גאז־באמבעס. מיט צוואנג ווערן יידן געטריבן — מיט באיאנעטן און סאלדאטישע נאהייקעס אויף די ענגלישע שיפן ארויף, וואס רייסן זיי אוועק פון זייער אויסגעבענקטן ציל.

אוודאי איז דאס בריטישע מיליטער שטארק אנטקעגן שוצלאזע יידן — יתומים פון א פאלק. מיט וואס קאן זיך דען אנטקעגנשטעלן דער יידישער אויסגעמאטערטער מענטש פון די היטלעריסטישע לאגערן אנטקעגן זיין מאיעס־טעטס סאלדאטן, אויב נישט מיט אינערלעכער גבורה, העראיזם.

און די צייטונגס־כראניק וויסט צו דער־ציילן פון הונדערטער יידן, וואס לאזן זיך נישט מיט געוואלט אריבערטראנספארטירן אויף די ענגלישע שיפן.

יידן שפרינגען אין ים, קעמפן טאפלט ביז זיי דערשווימען צום ברעג — מיט די ענגלישע טאממים און מיט די כוואליעס פון ים...

און מן־הסתם געפינען זיך צווישן זיי אויך אסך געוועזענע וואגאנען־שפרינגער. און זיי קומט דאס זיכער אן גרינגער. זיי זיינען שוין געפרווט אין דעם „ספארט". זיי קאנען דאך אמבעסטן פארשטיין די ווירקזאמקייט פון קאמף קעגן דעם מצב, אזוי ווי ער איז, קעגן דער איינגעגליווערטקייט, קעגן פאסיוויטעט...

זאלן זשע דעריבער יידישע קינדער היינט לערנען די קונסט פון שפרינגען אין ים בכדי צו דערגרייכן דעם ברעג.

און זיי וועלן דעם ברעג דערגרייכן!

● פון דער באַוועגונג ●

ח' הלל זיידל צוריקגעקומען פון באזוך אין פראנקרייך און דייטשלאנד

לעצטנס האט ח' הלל זיידעל אין שליחות פון אונזער יוגנט־באוועגונג „הנוער הציוני־עקיבא" באזוכט די „איחוד" - קיבוצים אין פראנקרייך און דייטשלאנד און זיך באקענט מיט דער לאגע.

די טעטיקייט פון „איחוד" אין אויבער־שלעזיע

די טעטיקייט פון „איחוד" אין אויבער־שלעזיע איז לעצטנס געשטאנען אונטערן רושם פון זיך דערנענטערנדיקן ציוניסטישן קאנגרעס און פארטיי־קאנפערענץ פון „איחוד". באדייטנד האט זיך לעצטנס פארשטארקט די ארבעט לטובת קרן־קימת. בפרט פאר דער אקציע פון פלאנצן א „יער קדושי פוילן", אויף וועלכער די גאנצע יידישע באפעלקערונג רופט זיך אפ מיט אסך ווארעמקייט.

שבת דעם 20־טן אקטאבער איז אין קאטאוויץ פארגעקומען א פארזאמלונג פון פארטיי־אקטיוו פון אויבער־שלעזיע. עס האבן זיך באטייליקט דעלעגאטן פון די סניפים און קבוצים פון קאטאוויץ, ביטאם, גליוויץ, כאזשאוו, זאבזשע, סאסנאוויעץ, בענדזשין, מישלאוויץ, אפאלע און זאוויערטשע. די פארזאמלונג האט געעפנט דער פארזיצער פון גליל אויבער־שלעזיע, צ. ק.־מיטגליד מגר. ראסטאל. מצד דעם צ.ק. „איחוד" האבן זיך באטייליקט די ח"ח א. גערסאן און ד. מעלער. ח' גערסאן האט אפגעגעבן א גרוס פון דער ציוניסטישער באוועגונג אין אמעריקע און פון אנדערע לענדער. ח' מעלער האט געהאלטן א רעפעראט וועגן דער לאגע אין דער באוועגונג אין לאנד און אין אויסלאנד. וואס שייך די קומענדיקע פארטיי־קאנפערענץ אין פוילן דארף זי דעמאנסטרירן די אמתע כוחות פון אונזער באוועגונג אין לאנד.

אין דער דיסקוסיע האבן זיך דאן באטייליקט די ח"ח נארנבערג (קאטאוויץ), ד"ר בעטער (ביעלסקא), מגר. גאלדשטיין (ביטאם), מגר. לאנדעס (קאטאוויץ), ד"ר טארטען (קאטאוויץ) אורבאך (סאסנאוויץ), זעליקסאן (קאטאוויץ), קימעלמאן און ציגלשטרייך (קאטאוויץ).

דעם 19־טן אקט. איז אין ביטאם פארגעקומען א גרויסער מיטינג פון איחוד. רעדעס האבן געהאלטן די ח"ח גערסאן און מעלער פון צ. ק., מגר. ראסטאל און ד"ר בארנבלום.

דעם 20־טן איז אין קאטאוויצער קולטור־הויז פארגעקומען א פאלקס־פארזאמלונג מיט דער באטייליקונג פון ח"ח גערסאן און מעלער, אונטער דעם פארזיץ פון ח' מגר. ראסטאל.

לכבוד שמחת תורה איז אין קאטאוויצער סניף פארגעקומען א פארלעזונג פון ח' נארנבערג א. ד. ט. „דאס יידישע פ..." און די אלמענטשלעכע קולטור. דאן האט דער מוזיק־ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון פראפ. ענגלענדער אפגעשפילט א סעריע יידישע מוזיק־שאפונגען.

דעם 24־טן איז פארגעקומען א פארזאמלונג פון „מאבק". ס'איז געגרינדעט געווארן א גרופע „צעירים", וואס לערנען מיט גרויס חשק העברעיש. אין די ספעציעל איינגעארדנטע קורסן.

אין אלע סניפים קומען פאר אלגעמיינע פארזאמלונגען ווו עס ווערן אויסגעוויילט דעלעגאטן צו דעם לאנד־קאנפערענץ פון „איחוד" אין פוילן.

אינסטרוקטארן - סעמינאר אין ביעלאַווע

ביעלאווא. אין ביעלאווא איז געשלאסן געווארן דער סעמינאריסטן־קורס פון „הנוער הציוני־עקיבא", וואס האט געדויערט 5 וואכן. אין דעם קורס האבן אנטיילגענומען מנהלים פון אלע עקן לאנד. צום סיום פון סעמינאר איז פארגעקומען א פייערלעכקייט, אויף וועלכער עס זיינען ארויסגעטראטן מיט באגריסונגען און רעדעס די ח"ח ראזענמאן, בלומענקראנץ און גינינסקי פון ועד הגליל פון נידער־שלעזיע.

דער סעמינאר האט ארויסגעגעבן 50 אויסגעשולטע מדריכים, וועלכע זיינען גלייך פאנאנדערגעשיקט געווארן אין אלע שטעט אין לאנד. דער סעמינאר איז געווען אונטער דער אנפירערשאפט פון ח' ב. יאהאננעס.

אקטיוויטעט פון די „איחוד"־חברים אין ביעלסקאָ

ביעלסקא. די טעטיקייט פון „איחוד" ווערט ביי אונז אין שטאט וואסאמאל אינטענסיווער. עס האט זיך ארגאניזירט לעצטנס א „יוגנט־קרייז" אונטער דער אנפירערשאפט פון ח' נאכמאן און עס האט זיך אויפסנייע ארגאניזירט אן אפטיילונג „מאבק". אין דער קרן־קימת קאמיסיע, וועט רעפרעזענטירט אונזער ארגאניזאציע ח' אדלער ווייזן מיר באזונדער ארויס אן אקטיווע טעטיקייט.

א לעבהאפטיקע טעטיקייט ווייזט אויך ארויס אונזער קולטור־קאמיסיע. דעם 28־טן סעפטעמבער האט אין רעפאטריאנטן־הויז געהאלטן א רעפעראט ח' מגר. נארנבערג פון קאטאוויץ א.ד.ט. „דער באפרייונגס־קאמף פון יידישן פאלק" דעם 19־טן אקטאבער איז אין לאקאל פון „איחוד" פארגעקומען אן „אוונט פון געזאנג און הומאר" לכבוד שמחת תורה.

אינזש. ל. קליין

מצבה אויפן קבר פון 18 חלוצים אין קראָקע

א רירנדיקע פייערונג איז פארגעקומען אויף דעם קראקעווער בית־עלמין ביים שטעלן א מצבה אויפן קבר פון 18 חלוצים, וואס זיינען דעם לעצטן פריילינג דערמארדעט געווארן דורך נ.ס.ז.־באנדעס אין די בערג ביי נאווי־טארג. צווישן די 18 האבן זיך אויך געפונען 5 חלוצים פון די „איחוד"־קבוצים: לודוויק הערץ 20 י., רות יאהימסמאן 20 י., לייב לודענבורגער 24 י., בנימין ראזע [illegible] י. און צבי אונטערברוך 40 י..

די מצבה איז געווארן געשטעלט דורך אלע ציוניסטישע ארגאניזאציעס אין קראקע. ביים קבר האט זיך פארזאמלט א גרויסער עולם. רעדעס האבן געהאלטן ד"ר ווייס (התאחדות), ד"ר בלעך (איחוד) און שיינמאן פון מזרחי. האט געמאכט אן אל מלא רחמים.

א. ווילנער

וויאַזוי דער בונד „פאַרטיידיקט" יידישע אינטערעסן

דער „בונד" איז געווינט ביי יעדער געלעגנהייט אנצוווייזן אויף דעם, וואס פארא אויפטוער זיי זיינען אויפן געביט צו פארטיידיקן יידישע פאזיציעס. דאס באנייטע בונדישע קאריקאטור - „פאלקס־ציטונג"־בלעטל אין לאדזש הערט נישט אויף אנצווייזן אויף דער „בהלה" וואס עס מאכן אן די ציוניסטן אויף דער יידישער גאס, דאקעגן זיי — „בלייבן אויף די פאזיציעס".

איז כדאי צו דערמאנען פאלגנדיקן פאקט פון לאדזש:

אין לאדזשער שטאט־ראט זיינען פאראיארן באשטימט געווארן צוויי יידישע ראטמענער, דעלעגירטע פון יידישן קאמיטעט, צווישן זיי איין בונדיסט. קורץ נאך דער נאמינאציע האט זיך דער בונדישער ראטמאן ארויסגעצויגן קיין ווארשע און דאס „בענקל" מיטגענומען מיט זיך, חלילה קיינעם נישט אפגעטרעטן.

אזוי זיינען פארביי חדשים, דער בונדישער ראטמאן איז צומאל נישט געקומען א שמעק טאן, וואס עס הערט זיך אין לאדזש, אפילו דאן, ווען דער צווייטער יידישער ראטמאן איז אוועקגעפארן מיט דער דעלעגאציע פון צענטראל־קאמיטעט קיין אמעריקע. דאס הייסט, אז דאס יידישע לאדזש איז געבליבן אן א פארשטייערשאפט אין שטאט־ראט.

איצט, ווען מ'האט דערמאנט דעם בונדישן ראטמאן, וואס עס וועט זיין דער תכלית — איז ער שנעל אוועק צו דער פ. פ. ס. און איינגעטוישט דעם ראטמאן אויף א צווייטן בונדישן טוער, וואס געפינט זיך שוין יא אין לאדזש.

דער יידישער וואיעוואדישער קאמיטעט איז אבער מוחל, אז דער „בונד" זאל ערגעצוו רעפרעזענטירן יידישע אינטערעסן. דער יידישער קאמיטעט האט אויפן ארט פון בונדישן ראטמאן געשיקט דעם ציוניסט אדוו. ש. ראגאזשינסקי.

א. צפנת

פאָרן, צי נישט פאָרן?...

(פעליעטאן)

די טעג זיץ איך מיר אזוי פארטראכט אין מיין צימער — עפנט זיך מיטאמאל די טיר און אויף דער שוועל באוויזט זיך א ייד, א ייד ווי אלע יידן.

— מען קאן?

— ביטע... — ענטפער איך מיט א „ברירה האב איך"־טאן — מיט וואס קאן איך אייך דינען?

— זאגט מיר, איך בעט אייך — רוקט ער מיר ארײַן א „שלום־עליכם" און זעצט זיך תיכף אוועק ביי מיין שרייב־טיש — איך האב אייך געוואלט פרעגן: איר הייסט טאקע אויפן אמתן נאמען „צפנת" אדער דאס איז אן אויסגעטראכטער נאמען?

— אנטקעגן וואס דארפט איר דאס וויסן? — פרעג איך אים.

— סתם אזוי, איך בין טשעקאווע... עפעס א זעלטענער נאמען „צפנת". אויב דאס איז אייער נאטירלעכער פאמיליע־נאמען, איז דאך נישטא וואס צו רעדן, נאר טאמער האט איר אייך איבערגעדרייט דעם נאמען, איז מיר א חידוש. מילא. ווען איר דרייט אייך איבער אייער נאמען אויף צאפנאסקי, פיסאזשעווימש, פארקא, צי אן אנדער עכט־פוילישן נאמען — פארשטיי איך נאך. דאס איז גאנץ נאטירלעך, און מיר דארף מען קיין פינגער אין מויל נישט ארײַנלייגן. אבער — צפנת? דאס איז דאך אן עכט יידישער נאמען. דאס שמעקט דאך מיט לשון־קודש, מיט חומש?

— נו איז וואס? — ענטפער איך אים — דאס איז מיין אמתער נאמען. און איך האב זיך מיט אים נישט וואס צו שעמען.

— א, — כאפט מיר אויס דער ייד — איך פארשטיי שוין! איר ווילט דערמיט זאגן, אז עס דארפן זיך שעמען די יעניקע יידן, וואס צוליב באקוועמלעכקייט ענדערן זיי מיט אזא לייכט הארץ זייערע נעמען אויף קריסטלעכע?

— באשולדיקט זיי נישט, פאניע־לעבן! ווי שטייט דארטן ביי אונז אין פרק: „והוי דן את כל אדם לכף זכות" — נישט זיי זיינען שולדיק...

— איך באשולדיק זיי נאר נישט — פרווו איך אים אויפקלערן — איך וויל נאר זאגן, אז...

— איך ווייס שוין, איך ווייס שוין! שלאגט ער מיך איבער — איר באשולדיקט זיי נישט, ווילט איר זאגן, נאר קיין גרויס דרך־ארץ האט פאר אזעלכע מענטשן אויך נישט. קנאפע העלדן, ווילט איר זאגן. דאס זיינען ע"פ רוב מענטשן, וואס גייען אויף דער ליניע פון קלענסטן ווידערשטאנד. דא טוישן זיי זייער שפּראַך, דא טוישן זיי זייער נאמען און זענען אויך גרייט צו טוישן זייער גלויבן. ניין, מיין פריינט, איר זענט נישט גערעכט! איר קענט ווייניק, זעט אויס די לאגע, ווייל איר זענט נישט לאנג צוריקגעקומען. עס האנדלט זיך וועגן פיקוח־נפש... דערצו איז נאך דער עולם באהערשט פון א פסיכאז און אז מען שמועסט פסיכאז, איז דאך נישט שייך... אט הערשט איצט דער פסיכאז פון לויפן, לויפן יידן וואוהין די אויגן טראגן זיי און זעט איר צוויי באקאנטע אין גאס, הערט איר פון זיי איין געשפרעך:

— ווען פארט איר?

— און איר ווען פארט?

וואס דארפט איר מער? אט בין איך מפא, ברוך השם, א ייד מיט כאראקטער, א ייד מיט א קאפ אויף די פלייצעס, א ייד, וואס איז שוין געווען אי „נא קאניע" אי „פאר קאניעם" און פונדעסטוועגן גיי איך ארום א צעדולטער און איך ווייס נישט, וואס איך האב צו טאן — פארן צו נישט פארן? איך בין דאס טאקע געקומען צו אייך, פאניע לעבן, פרעגן אן עצה.

— עס ווענדט זיך — ענטפער איך אים — אין אייער פערזענלעכער לאגע. האט איר ערגעץ קרובים אין אויסלאנד?

— קרובים? — פארקרימט זיך דער ייד — ווייס איך וואס! פערד־בייטש־פוס־פארקעווע.. עפעס האט מיין פרוי, עליה השלום, אמאל יא געהאט אירן א פלימעניקס א גליד־שוועסטער־קינד אין אמעריקע, אבער מיר האבן זיך קיינמאל מיט אים נישט דורכגעשריבן און איך ווייס אפילו נישט אין וועלכער שטאט ער געפינט זיך. הייגט אויף וועמען קאן איך האפן? ווער וועט מיר ארויסשיקן פאפירן? און גיי לאז דא איבער א דירה מיט מעבל מיט א פארטיקע פרנסה — איך האב דא א שפייז־געוועלבל אויף זאכאדניע - גאס — און לויף! וואוהין זאל איך לויפן? ווידער אין א לאגער? ווידער אין א באראק? ווידער שמוץ? ווידער אפקומעניש? ווייניק האב איך זיך אנגעליטן אין משך פון די שוידערהאפטע מלחמה־יארן?

— דארפט איר טאקע — זאג איך אים — נישט לויפן. א דירה האט איר, פרנסה האט איר. זיצט אויפן ארט און ארבעט...

— אזוי? — שפרינגט אויף דער ייד, ווי איך וואלט אים אפגעבריט מיט הייס וואסער — אזוי זאגט איר? „זיצט אויפן ארט און ארבעט". ס'איז אייך לייכט צו זאגן: „זיצט אויפן ארט"! וויאזוי קאן איך איינזיצן אויפן ארט, אז איך בין אליין ווי א שטיין און ס'איז מיר נישט ניחא דאס לעבן. מיין גאנצע פאמיליע, די פרוי און די קינדער, אלע ברידער און שוועסטער, זיינען אומגעקומען אין געטא. יעדעס הויז, יעדע גאס, יעדער שטיין דערמאנט מיר כסדר אין די אלטע גוטע צייטן.

— און איצט...

— איצט ביסטו ארומגערינגלט פון שטיינערנע חורבות און שטיינערנע הערצער...

— אויב אזוי — מאך איך צו אים — וואלט אפשר טאקע גלייכער געווען, אז איר זאלט זיך אויפהויבן און אוועקפארן. מילא, וואס עס וועט זיין מיט כל ישראל, וועט זיין מיט ר' ישראל.

— אזוי זאגט איר: „אויפהייבן זיך און אוועקפארן"... אזוי לייכט הייבט זיך זיך דאס אויף און פארט זיך אוועק? אויף וואס קוקנדיק זאל איך דאס פארן, לויט אייער מיינונג? אויספארקויפן אלץ, וואס איך פארמאג, וועל איך דערפאר באקומען א גארנישט מיט א גארנישט מיט א נישט, ווייל ס'איז נישטא ווער זאל קויפן, אלע לויפן. וואלט מען כאטש געקענט פארן קיין ארץ־ישראל, מילא בין איך אייך אלץ מוחל. אבער אויפן יושר פון די בעווינס מיט די בירנסעס איז שווער זיך צו פארלאזן, הייגט וואס וועל איך דארט טאן אין די לינצעס, צי אין די מינכענס? שעפן נחת פון די מערדערישע דייטשן, וועלכע האבן אומגעבראכט, דערשטיקט און פארברענט אין די קאלך־אויוונס מיין פרוי און קינדער, מיינע ברידער און שוועסטער? צוזעען, ווי אזוי די דאזיקע חיהשע פארברעכער גייען ווידער ארום מיט פאריסענע קעפ, פול מיט האפענונג אין צוזאמענהאנג מיט בירנסעס לעצטע הבטחות? ניין, א לענגערע צייט, פיל איך, וועל איך מיט זיי נישט קאנען אויסהאלטן! איך קאן אויף זייער טריפהנעם פרצוף נישט קוקן!..

— נו, אויב אזוי — רוף איך זיך אן — איז טאקע די גלייכסטע זאך איר זאלט זיצן רואיק אויפן ארט און נישט באטייליקן זיך אין דער געלויף־מהומה. פראדוקטיוויזירט זיך בעסער, באמיט זיך צו דערווערבן עפעס א רעכט. בוציק פאך...

— זיצן רואיק אויפן ארט — שפרינגט ווידער אויף דער ייד, ווי א שלאנג וואלט אים א ביס געטאן — איר הערט רייד פון א ייד? „זיצן רואיק אויפן ארט." וויאזוי קאן מען זיצן רואיק, ווען מעשה־קעלץ הויבט דיר צו דעם שלאף פון די אויגן? וויאזוי קאן אזא ייד ווי איך לערנען זיך אויף דער עלטער א פאך, אז די אטמאספער איז אנגעגליט, עס שמעקט ווידער מיט פולווער און עס בויערט דיך כסדר דער געדאנק, אז מען מוז אנטלויפן. אנטלויפן וואס גיכער פון דער פארשאלטענער אייראפע.. לויפן ווו דער שווארצער פעפער וואקסט.

— המ... — מורמל איך — אויב איר זענט אזוי איינגעשטעלט, אויב איר פילט, אז איר קאנט דא נישט איינזיצן רואיק, איז די בעסטע זאך איר זאלט זיך לאזן אין וועג ארײַן...

— לאזן זיך אין וועג ארײַן? וואוהין? צו די פארפלוכטע דייטשן? בלייבן שטעקן ביי די חיהשע מערדער?

— טא זיצט אין פוילן...

— אין פוילן? און זיין אויסגעשטעלט אויף אנדערעס כוליגאנעס..

— טא פארט יא...

— און פון וואס וועל איך דארט לעבן?

— טא פארט נישט...

— און די שטיקנדיקע אטמאספער?..

— — —

בקיצור, וואס זאל איך אייך לאנג מאריך זיין? איך האב זיך איבערצייגט, אז ס'איז א מעשה אן א סוף. האב איך זיך דערמאנט, אז שלום עליכם האט זיך אמאל געפונען אין אן ענלעכער לאגע, ווען א ייד איז צו אים געקומען פרעגן אן עצה, צי זאל ער זיך גטן מיט זיין ווייב, צי נישט. און ביי אים האט זיך דער דיאלאג געענדיקט דערמיט אז ער האט גענומען דעם עצה־פרעגער שטיקן.

איך האב מיין ייד נישט געשטיקט — ער לעבט אזוי אויך אין א שטיקנדיקער אטמאספער. איך האב אים בלויז אויפגעקלערט אז, מיין עצה איז, ער זאל קיינעם קיין עצות נישט פרעגן און טאן ווי ער פארשטייט, ווייל אין אזעלכע זאכן זיינען נישט שייך קיין עצות. די עצה־געבערס אליין קאנען זיך קיין עצה געבן. און דער סוף איז געווען, אז דער ייד האט מיר באדאנקט פאר דער עצה און איז אוועקגעגאנגען.

Adres Redakcji i Administracji: Łódź 1-go Maja 13 m. 12, tel. 189-24
Wydawca: C. K. Zjednoczenia Syjon.-Demokratów „Ichud" w Polsce.
Redaktor: Mgr. M. TAUCHNER
Drukarnia № 10 w Łodzi, Narutowicza 32 z. 194 D— 012134
Odbito w drukarni Spółdzielni «Czytelnik» Nr. 4, Żwirki 2